MILITÄRPOSTAL TIDSKRIFT
MILITARY POSTAL JOURNAL
Studieguppen för SVENSK MILITÄRPOSTAL DOKUMENTATION
94
2024

MILITÄRPOSTAL TIDSKRIFT

MILITARY POSTAL JOURNAL

Studiegruppen för SVENSK MILITÄRPOSTAL DOKUMENTATION (SSPD)

UR INNEHÅLLET

s. 1 – 22	Lägerplats MALMEN 1874 – 1884	L. Höjing
s. 23 – 27	S/S Hansa	L. Höjing
s. 29 – 35	Danska Brigaden 1943 – 1945	S. Karlsson
s. 40 – 48	SAAR: "Hur gick det efter folkomröstningen?	L. Höjing
s. 49 – 54	Flyktingförläggningen GERÅS	
s. 55 – 56	Flyktingförläggningen Söderby på Lovön	

SVENSK MILITÄRPOSTAL DOKUMENTATION / SSPD

Ordförande
Gunnar Lithén
e - post: gunnar.lithen@gmail.com

Redaktör
Staffan Karlsson
Kikarvägen 19
175 46 JÄRFÄLLA
Tel.: 070 723 61 57
e – post: staffankarlsson310@gmail.com

Hemsida: www.sspd.se

Lägerplats MALMEN

Ur postalt och posthistoriskt perspektiv
1874 - 1884

Höjing
Kråksångsvägen 31
585 65 LINGHEM
Telefon: 013-702 98
E-post: lars.hojing@hotmail.se

Postanstalter vid arméns mötesplatser

Postanstalten nedan var öppna endast de tider soldaterna i den indelta armén (stammen) och värnpliktsarmén (beväringen) inkallades till övning så kallade möten, vid de permanenta exercisfälten.

Backamo	O	1884-04.26 - 1902.03.21
Bergviksmo	X	1889.06.01 - 1908.10.02
Frösö läger	Z	1902.05.07 - 1910.11.11
Gumbodahed	AC	1984.05.15 - 1897.09.26
Hultfreds läger	H	1914.06.01 - 1915.10.26
Jäbbarp	E	1874.05.11 - 1874.07.01
Malmslätt	E	1875.04.15 - 1884.11.01
Notviken	BD	1884.04.15 - 1907.10.14
Revinge	M	1891.05.01 - 1891.08.31
Salbohed	U	1884.06.01 - 1906.11.30
		1909.05.01 - 1909.07.31
Sollefteå läger	Y	1891.05.09 - 1909.07.31
Trossnäs	S	1877.05.01 - 1908.

Malmen (Malmslätt) och dess posthistoria

Kavalleri och infanteri på Malmen.

Det är nog ganska troligt att en ryttartrupp, som kallades Östgötafanan under Brunte Lilles ledning, hade Malmen som bas. Första gången som Malmen nämns i skrifter är 1567 under den danske fältherren Daniels Ratzau härjningar i Östergötland.

1680 började Karl XI att omorganisera krigsväsendet. Reformen som benämns yngre indelningsverket, beslutandes av de fyra ständen i riksdagen 1683 och i juni 1684 ägde det första regementsmötet rum på Malmen då Östgöta kavalleriregemente mönstrade.

Någon egentlig lägerbebyggelse fanns inte på Malmen utan både befäl och trupp fick kampera i tält och riskojor och hästarna fick stå under bar himmel. Vid regementsmöten under större delen av 1700-talet.

1791 slogs Östgöta kavalleri och Östgöta Infanteri samman till ett infanterregemente, Livgrenadjärregementet.

1816 delades regementen upp i Första och Andra Livgrenadjärregementet, I4 och I5.

I september 1817 föreskrev ett kungligt brev för mötesplatsen Malmen, även kallad Malmsheden eller Linköping Malmen, att Malmsskogen skulle uthuggas så mycket som behövs för att få virke till byggnader. Dessutom skulle en del virke säljas för inköp av frälsehemmet Malmen som köptes 1818.

Flera byggnader började uppföras och de båda regementena fick nu en fast förläggningsplats på Malmen och var kvar här till 1922, då man flyttade in i de nybyggda kaserena i Linköping

Kungliga Livgrenadjär regementet I4 sammanslås till ettregemente 1928, av Första och Andra Livgrenadjärregementet

1997 efter att Livgrenadjärregementet I4 lagts ner i Linköping, så flyttar återstoden av grenadjär till Malmen.

Livgrenadjärgruppen flyttas till Malmslätt (LVG) som utbildningsansvariga för frivillig organisationen i Östergötland, cirkel var åter sluten att öva infanteri på Malmen.

Malmen 100 år som militär flygplats.

Den 16 juni 1911 startade Carl Cederström den första flygningen på Malmen.

År 1913 fick kapten Henrik David Hamilton i uppgift att etablera en permanent bas för det nybildade Arméflyget, valet föll på Malmen, som är Sveriges och militär flygbas.

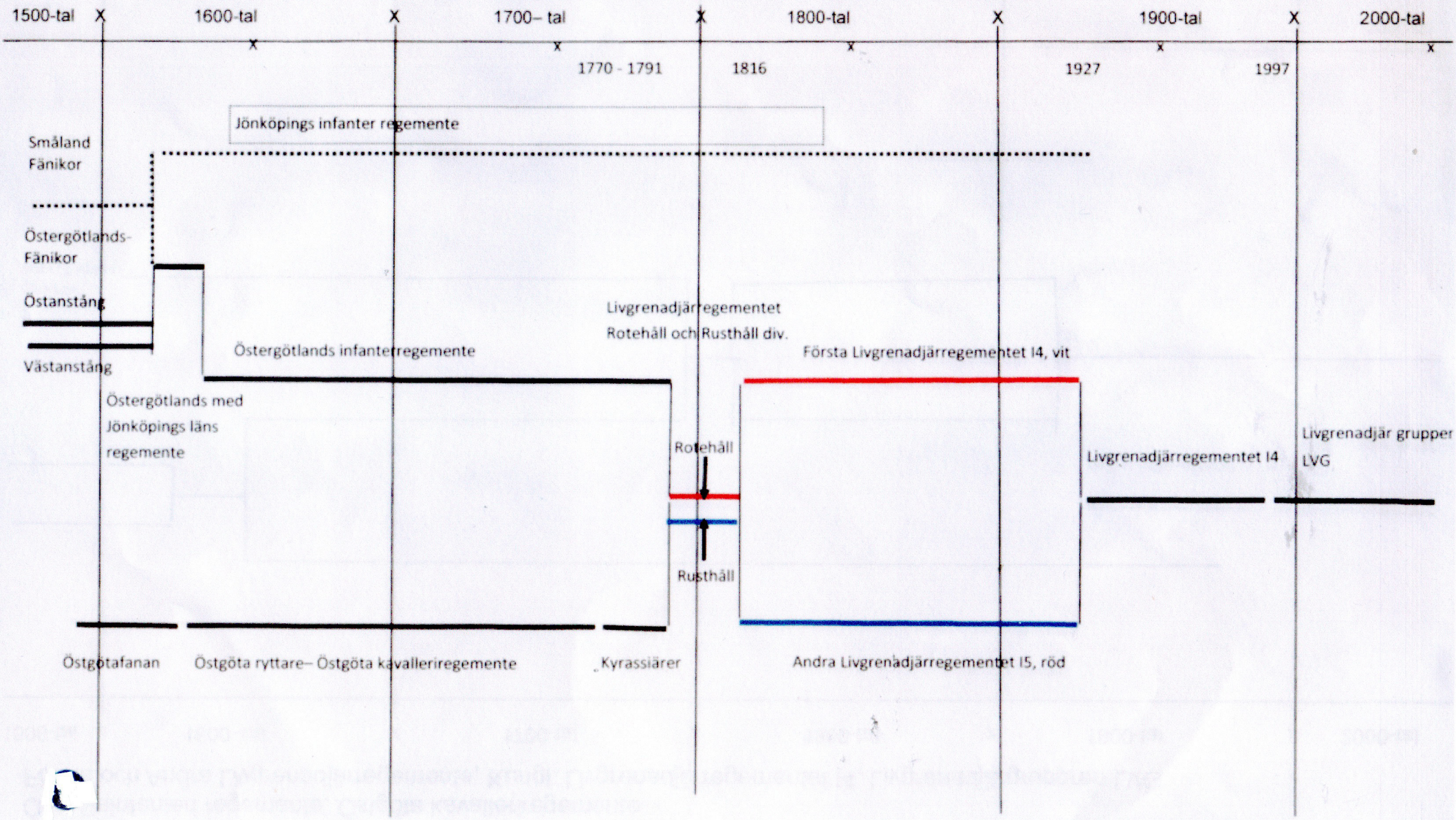
Sedan bildades 3:e flygkåren 1916- och Kungliga Östgöta flygflottilj F3 1936–1974.

1985 återkom arméns till Malmen med Östgöta arméflygbataljon AF 2, som ombildades på 1990-talet ombildastill Östgöta helikopterbataljon (4:e helikopterbataljon).

2003 flyttas Flygskolan till Malmen från Ljungbyhed.

1998 skapades Helikopter Flottiljen genom att slå sammanarméns, flygvapnet och marinens helikopterresurser till Malmen.

Grafisk översikt: Östgöta infanteriregementen
Östgöta – Regemente, Östgöta kavalleri regemente
Första och Andra Livgrenadjärregemente, Livgrenadjärregementet I4, Livgrenadjärgruppen LVG

Lars Höjing 2020-02-24

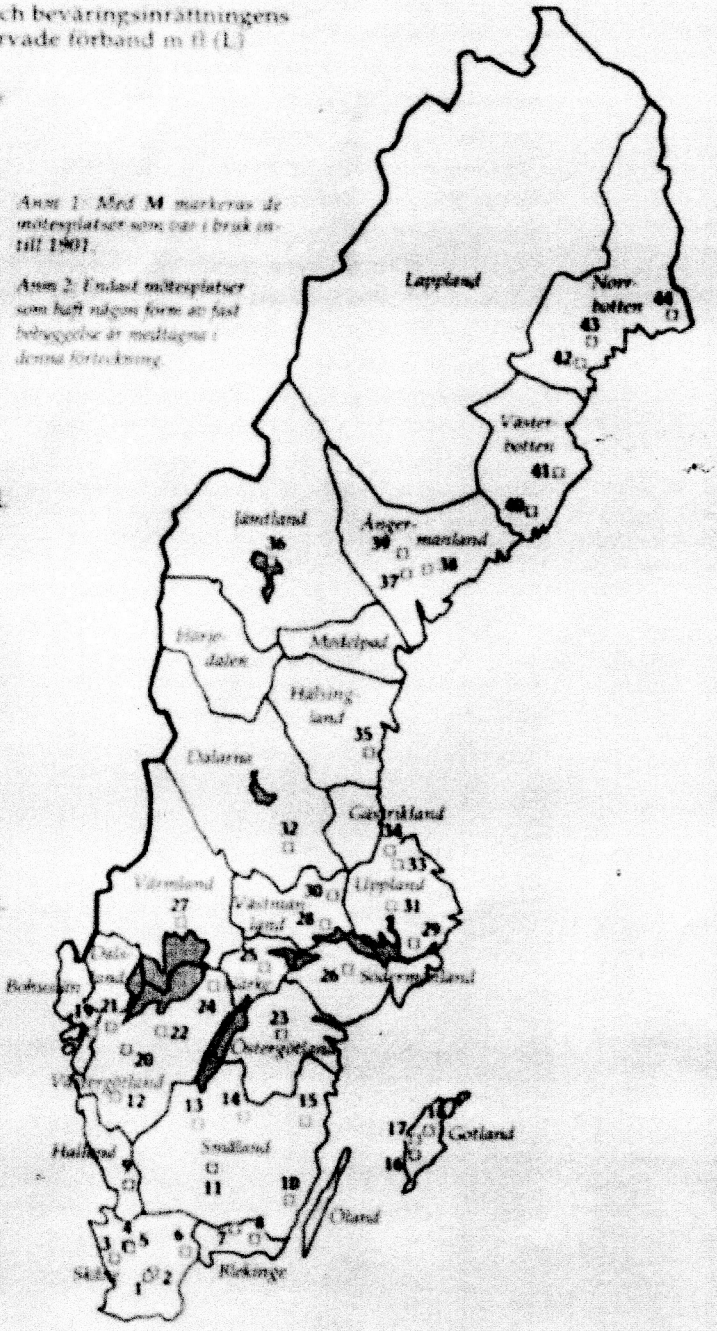
Arméns mötes- och lägerplatser

Mötesplatser för indelningsverkets och beväringsinrättningens förband (M) samt lägerplatser för värvade förband m fl (L)

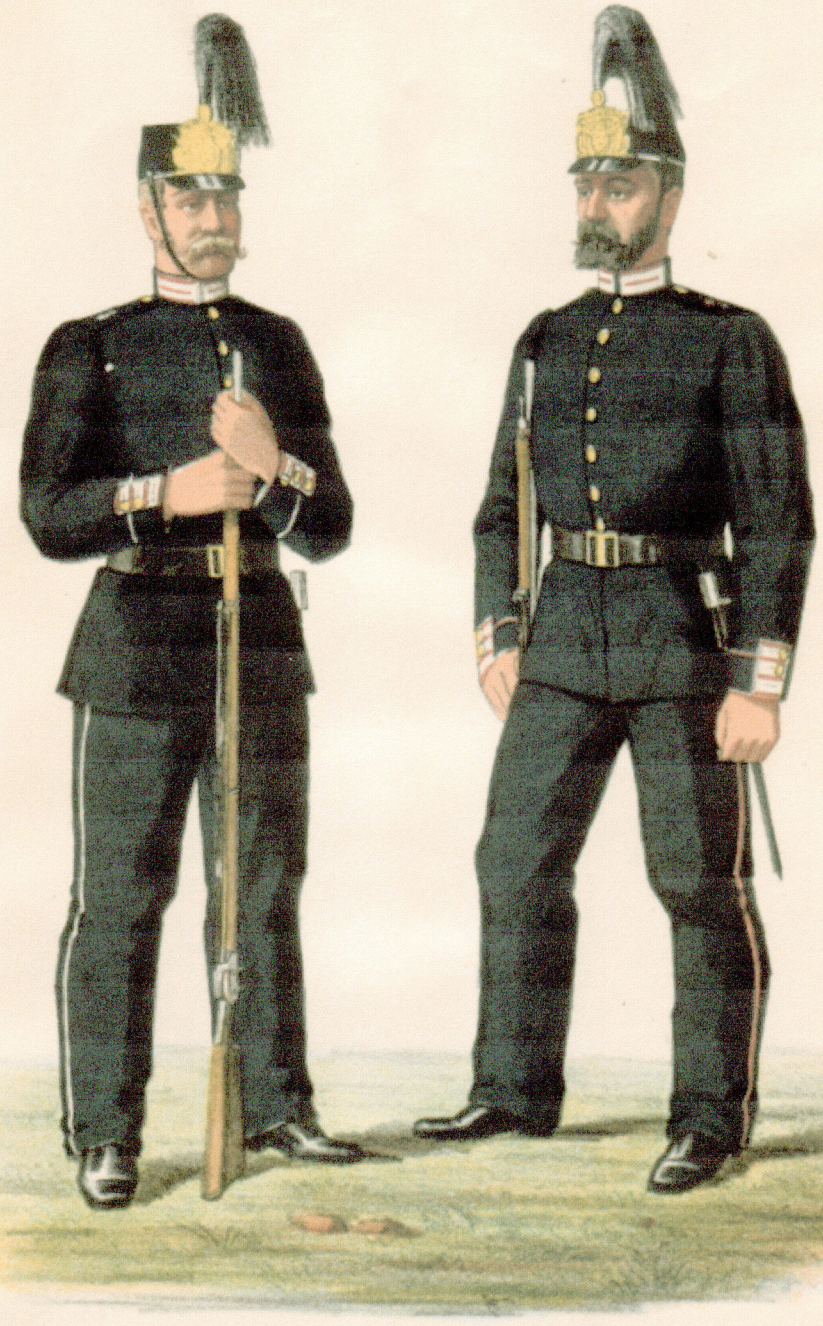
Nr på kartan	*Namn*	*Till-komst-år*	*Status*
01	Tvedöra hed	1823	M
02	Revinge hed	1886	M
03	Landskrona	1885	L
04	Bonarps hed	1772	M
05	Ljungby hed	1658	M
06	Rinkaby	1900	L
07	Bredåkra	1887	M
08	Wämö	1600-t	M
09	Skedala hed	1861	M
10	Kulltorp	1873	M
11	Kronobergs hed	1778	M
12	Fristad hed	1745	M
13	Skillingaryd	1777	M, L
14	Ränne slätt	1600-t	M
15	Hultsfred slätt	1797	M
16	Blåhall	1901	L
17	Visborgs slätt	1875	M
18	Tingstäde	1903	L
19	Backamo	1724	M
20	Tånga hed	1865	L
21	Grunnebo hed	1863	M
22	Axevalla hed	1701	M
23	Malmen	1600-t	M
24	Göta holme	1894	L
25	Sanna hed	1815	M
26	Malma hed	1774	M
27	Trossnäs fält	1832	M
28	Utnäs löt	1780	M
29	Ladugårdsgärdet	1650	M, L
30	Salbo hed	1779	M
31	Polacksbacken	1680	M
32	Romme hed	1796	M
33	Marma	1880	L
34	Laxön	1880	L
35	Mohed	1689	M
36	Fröså läger	1630	M
37	Sollefteå läger	1899	M
38	Sånga mo	1846	M
39	Viksmon	1824	M
40	Vännäs läger	1898	M
41	Gumboda hed	1649	M
42	Pitholms hed	1833	M
43	Notviken	1883	M
44	Näsby hed	1750	M

Anm 1: Med M markeras de mötesplatser som var i bruk intill 1901.

Anm 2: Endast mötesplatser som haft någon form av fast befästelse är medtagna i denna förteckning.

Arméns mötes - och lägerplatser
I Sverige

K. FÖRSTA och K. ANDRA LIFGRENADIER-REGEMENTENA

m/1886

Officerare
Kungl. Första och Andra
Livgrenadjärregemente
i paraduniform
m / 1886

Oblat sigill

1:a och 2:a Livgrenadjärregementet I4 och I5

Sigill

Sigill Kungl. Första Livgrenadjärregementet I4

Sigill Kungl. Andra Livgrenadjärregemente I5

224

Poststationer. Den 15 dennes öppnades en dylik postanstalt af *första klassen* vid *Jäbbarps* anhaltsstation å östra stambanan. Denna station, hvilken är afsedd att vara i verksamhet endast till och med den 1 derpåföljande juli, lyder under postinspektionen i Centrala Jernvägspostdistriktet och utvexlar post direkt med postkontoret i Linköping samt postkupéexpeditionerna n:r 17 och 18.

Den 1 nästkommande juni inrättas en poststation, äfven af *första klassen*, vid

149

Poststationer. Sådane öppnas den 1 nästinstundande maj:

i *Byske*, af första klassen, inom Westerbottens län,

i *Walö*, af första klassen, inom Stockholms län,

vid *Grimstorp*, af första klassen, inom Jönköpings län och invid Södra Stambanan,

i *Grolanda* inom Skaraborgs län,

i *Wä*, *Lyngsjö*, *Degeberga*, *Maglehem*, *Fogeltofta*, *Träne*, *Esphult*, *Westra Wram*, *Linneröd*, *Gärdssönnarslöf*, *Hörröd*, *Andrarum*, *Widtsköfle*, *Albomellby*, *Rörum*, *Hvitaby*, *S:t Olof*, *Huaröd* och *Gärdsköpinge*, alla af andra klassen och belägna inom Kristianstads län, samt

vid *Ramlösa* brunn, af första klassen, inom Malmöhus län.

Dessa stationer skola lyda:

Byske under Skellefteå postexpedition samt direkt utvexla post jemväl med postexpeditionen i Piteå,

Walö under postkontoret i Upsala och stå i direkt postutvexling jemväl med Hökhufvuds och Forsmarks poststationer,

Grimstorp under postinspektionen i Södra Jernvägspostdistriktet och direkt utvexla post med kupéexpeditionerna 2 och 10,

Grolanda under postinspektionen i Westra Jernvägspostdistriktet samt stå i direkt postutvexling med vederbörande kupéexpeditioner å linien Falköping—Göteborg och med poststationerne i Sörby, Broddarp, Od, Elmestad, Lena och Ljung,

Wä, Lyngsjö, Degeberga, Maglehem, Fogeltofta, Träne, Esphult, Westra Wram, Linneröd, Gärdssönnarslöf, Hörröd, Andrarum, Widtsköfle, Albomellby, Rörum, Hvitaby, S:t Olof, Huaröd och Gärdsköpinge under Kristianstads postkontor samt direkt utvexla post äfven med postkupéexpeditionen n:r 12 och Esperöds poststation samt

Ramlösa brunn under postinspektionen i Södra Jernvägspostdistriktet samt direkt utvexla post med de nya kupéexpeditionerna 31 och 32.

Med april månads utgång *indrages* poststationen Turinge i Stockholms län, likasom äfven den endast för sommartiden afsedda *Ramlösa* poststation.

Poststationen *Jäbbarp* benämnes hädanefter **Malmslätt** samt hålles för detta år öppen under tiden 30 april—3 juli.

Cirkulär, 1874 och 1875

Cirkulär ur Kongl. Generalpoststyrelsens sida 224. Angående Öppnade av första klass poststation i JÄBBARP anhaltstation vid Östra Stambanan, öppen från den 15 maj till 1 juli 1874 då vapenövningar pågår på Malmen.

Cirkulär Poststationen JÄBBARP sida 148, benämnes hädanefter MALMSLÄTT,. Samt håller öppet för detta året under tiden 30 april till 3 juli 1875, då vapen övningar bedrives.

Frimärke Jäbbarp, 1874

Stämpel Nst. 16 JÄBBARP, rättvänd stämpel JÄBB den 28.5.18xx och fotostatkopia av Håkan Johansson xÄBBARP den 1.6.1874

Information: Poststationen JÄBBARP var namnet vid arméns mötesplats, för 1:a och 2:a Livgrenadjärregementet i Linköping, under en kort tid 1874.05.15 - - 1874.07.01 under mindre än 3 månader. Nästkommande år 1875 var namnet ändrat till MALMSLÄTT dessa postkontor var endast öppen då armén genomförde den årliga "vapen övningar pågår" fram till den 31 november 1884.

Samlarkollega Håkan Johansson har forskat i Jäbbarp på arméмuseet, krigsarkivet och Kongl. General Poststyrelsen.

Skrivelse från 1:a och 2:a Livgrenadjärregementet.
" Då för i länet förlagda trupper är af synnerlig lättnad, att ha postanstalt, så nära lägret som möjligt, får Chefs Ämbetes vördsammaste hemställa, om det ej skulle låta sig göra att erhålla en post Station vid Jäbbarps Station under tid, de årliga möten pågår, eller i år från och med den 29 innevarande April till och med den 28 Juni" skrev regementschefen för 1:a livgrenadjärregementet överste A:G: Örn den 20 april 1874 till Kongl. General Post-styrelsen.

En liknande skrivelse sändes chefen för 2:a Livgrenadjärregementet, överste G.H. Spens, samtidigt och önskar "en poststation.... vid Jäbbarp:s.... anhaltstation, vid vilken järnbanetågen under nämnda mötestider göra uppehåll."

Skrivelse från Kong. General Post-styrelsen
Den 11 maj 1874 meddelade GPS. i en skrivelse, undertecknad av Wilhelm Roos, till Postkontoret i Linköping, att "en poststation af 1:a klassen skall, under benämningen Jäbbarp, nu öppnas vid Jäbbarp å Östra Stambanan och i närheten af Livgrenadjärregementet mötesplats Malmen belägen anhaltsstation samt hållas öppen under återstoden af tid årets vapen övningar pågå eller till och med den 1, nästinstundande Juli". Till föreståndare för poststationen utsågs F.J. Öfverström

I en skrivelse från GPS. och Wilhelm Roos den 20 april 1875 till postkontoret i Linköping meddelas, att stationen Jäbbarp - enligt Statens Järnvägstrafik Kongl Styrelse och nådigt brev den 19 sistlidne mars -"hädanefter skall benämnas Malmslätt" och den ska hållas öppen för trafik fr o m 30 april 1875 och "så länge vapenövningar pågår å exercisplatsen Malmen, eller till och med den 3 nästkommande Juli" och samtidigt" benämnas station, sist ledes år inrätta postanstalt, hädanefter även skall benämnas Malmslätt ..."

UTLÅTANDE

på basis av omstående avbildning

Objekt: Se omstående fotokopia, överst, stämpeln "Jäbbarp".

Sällsynthet: 2 K på lösa märken.

Kommentar: Denna stämpel är en av de allra svåraste inom svensk militärpost, känd på 12 öre ringtyp i två exemplar.

Stämpelavtrycket är fullt tydligt utom sista delen av ortnmanet -arp och årtalet 74, som saknas. Tvivel om att avstämplingen hänför sig till sistnämnda år föreligger inte, då stämpeln endast har använts en kort tid under nämnda år, bl a under maj månad såsom stämpelavtrycket utvisar, och icke därefter. Objektet är att anse som en raritet.

Stockholm den 16.1.1994

Harry Salomon, SMPS, SSPD

Utlåtande om stämpel Jäbbarp, 1994

Utlåtande på basis av neder stående avbildning STOCKHOLM den 16.1.1994

Information: Utlåtande av Harry Salomon (Honhndorf) Sveriges Militärpostsälskap (SMPS) och Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation (SSPD)

Lidköping d. 12/12 92

Hej Harry!

Sänder här en fotokopia som jag gjort av frimärket med "JÄBBARP-stämpeln".

Jag är osäker på att den är äkta varu. Jag har kollat förhållandet mellan de båda BB i JÄBBARP och datum (se teckning nedan.)

Stämpeln var ju i mitt kök bruk och öppen endast under mötestiden mellan d. 11.5 1874 - 1.7 1874. Enl. FRC:7 stämpelkatalog var 1:sta dag 15-5-14 - 29.4 1875. Var den officiell dessa tider? kan Du förklara det? Tacksam för Din åsikt om detta, och om stämpeln.

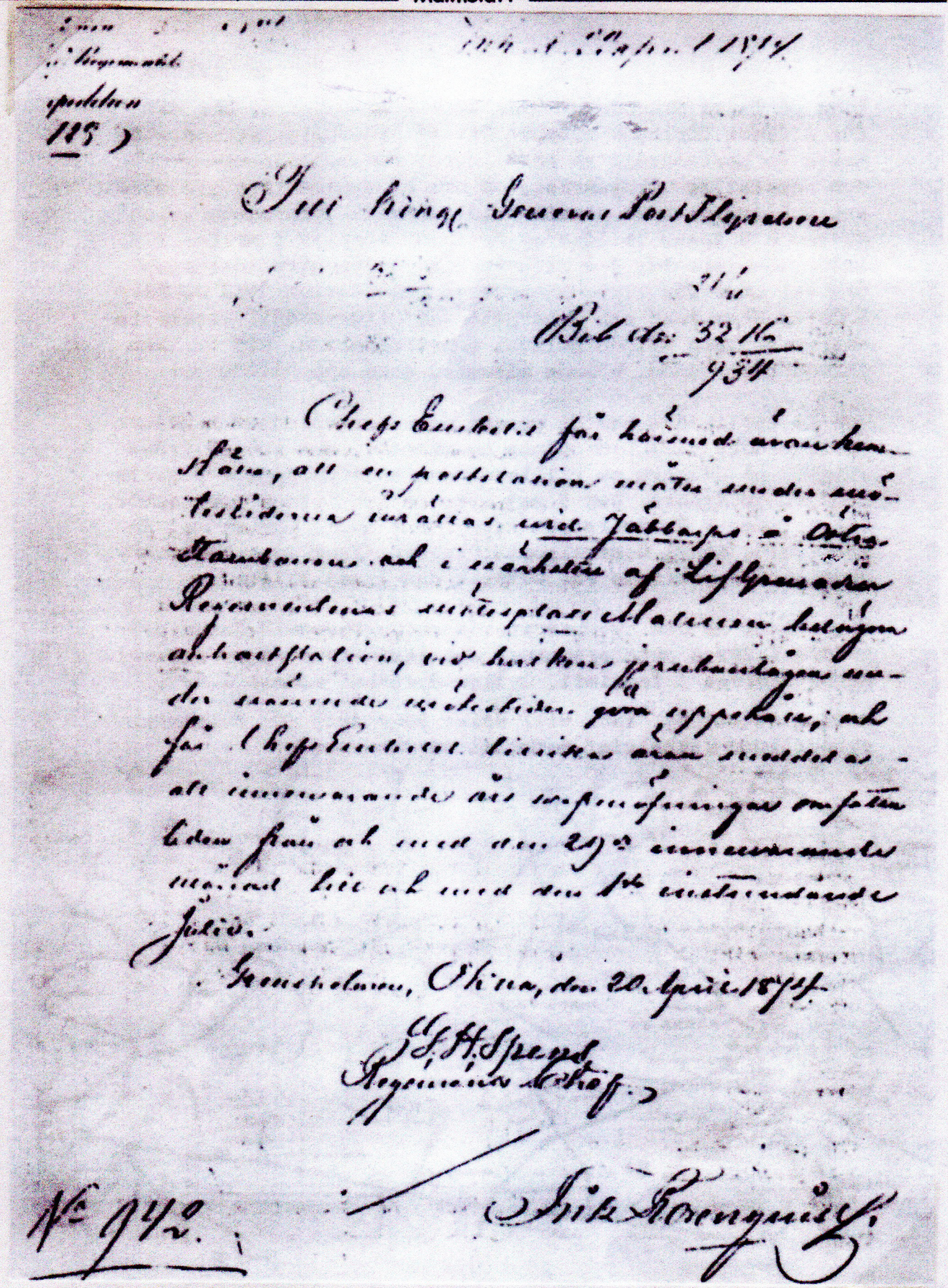
JÄBBARD
28
1874

Bästa hälsningar
Gunnar H.

P.S. Du får behålla kopian. DS.

1992. Brev om Jäbbarp stämpel
Till Harry Salomon (Hohndorf) SMPS, från Gunnar Hoflunds Lidköping

1874. Kopia av skrivelse till Kungl. General Poststyrelsen
Angående om att öppna en poststation vid Jäbbarps station, när exercis övningar på går på MALMEN
Från överste G. H. Spens 2:a Livgrenadjärregementet
Den 7 maj att stinsen F. J. Öfverström var villig sköta posten.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1877. CIRKULÄR. Nr XIII.

31.

Kungörelse,

angående Malmslätts poststations öppnande för året.

Vid Malmslätts jernvägsstation å Östra Stambanan kommer den 1 nästinstundande maj att öppnas en poststation, hvilken blifver i verksamhet under den tid vapenöfningarne å exercisplatsen Malmen för året pågå. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 27 april 1877.

WILHELM ROOS

C. E. Löfgren.

Utgifvet den 3 maj 1877.

Mötestider på Malmen för 1:a och 2:a Livgrenadjärregementet,1 under LÄGERTIDEN

1874-05-15 — 1874-07-01	1875-04-30 — 1875-07-03
1876-05-06 — 1876-07-01	1877-05-01 — 1877-07-01
1878-05-01 — 1878-07-01	1879-05-01 — 1879-07-05
1880-04-28 — 1880-06-30	1881-04-23 — 1881-07-04
1882-04-21 — 1882-07-04	1883-04-21 — 1883-06-29
1884-04-22 — 1884-07-02	1884.04.22 — 1884.07.02

1877. Kungörelse nr: 31 Cirkulär Kungl. Generalpoststyrelsen
Angående MALMSLÄTT poststation öppnande för året.
Utgivet den 3 maj 1877

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1878. CIRKULÄR. Nr XVI.

39.

Till samtlige postförvaltare,

angående upphörande tillsvidare af ångbåtspostföringen å linien Grislehamn—Eckerö.

Sedan postångfartyget »Postiljonen» den 3 nästinstundande maj verkstält turen från Grislehamn till Eckerö och åter, kommer för sommarmånaderna den direkta sjöpostföringen mellan nämnde orter att inställas.

Postbefordringen mellan Sverige, Finland och Ryssland ombesörjes derefter och tillsvidare med ångfartygen »Aura», »Dagmar», »Constantin», »Hangö», »Åbo» och »Finland». Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 29 april 1878.

Under Herr Generalpostdirektörens frånvaro,

L. HÜBNER. C. H. WESTMAN. F. H. SCHLYTERN.

C. E. Löfgren.

Poststationen i *Malmslätt*, öppnas för året den 1 nästinstundande maj och blifver i verksamhet under den tid vapenöfningarne å exercisplatsen Malmen pågå.

Utgifvet den 29 april 1878.

Stockholm,
K. L. Beckman,
1878.

Cirkulär, 1878

Cirkulär ur Kongl. Generalpoststyrelsens Nr: XVI. Poststationen i MALMSLÄTT, öppnas för året den 1 maj 1878 till 1 juli 1878 och blir verksamt under tid vapenövningar och exercisplatsen Malmen på går.

Ringtyp 1872—1876, perf. 14

Stämplad Nst. 16, MALMSLÄTT

Malmslätt var en av postanstalt vid arméns mötesplats som var öppen endast de tider som soldater i den indelta armén inkallade till möten, vi de permanenta exercis platser. Öppen mellan 1875 den 29 april till den 1884 den 31 oktober, då Malmslätt poststation öppnades permanent.

Mötesplats för 1:a & 2:a Livgrenadjärregementet

Ringtyp, 1877-1879 och Lösen 1877-1882 perf. 13

Stämplade Nst. 16, MALMSLÄTT

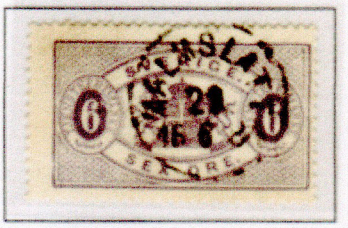
Malmslätt var en av postanstalt vid arméns mötesplats som var öppen endast de tider som soldater i den indelta armén inkallade till möten, vi de permanenta exercis platser. Öppen mellan 1875 den 29 april till den 1884 den 31 oktober, då Malmslätt poststation öppnades permanent

Mötesplats för 1:a & 2:a Livgrenadjärregementet

Lägerplats Malmen 1875.04.15 -1884.11.01

MALMSLÄTT var en av postanstalterna vid arméns mötesplatser
Mötesplats för 1:a och 2:a Livgrenadjärregementet.
Öppet endast den tider som soldater i den indelta armén var på vapen och exercis övningar.
Den 31 oktober 1884 var poststationen Malmslätt permanent öppnat.

1872-1876. Stora tjänstemärke perf. 14
Stämplade MALMSLÄTT, Nst 16

196

94.

Kungörelse,

angående poststationens i Malmslätt öppenhållande hela året om.

Malmslätts poststation, hvilken hittills hållits öppen endast under den tid af året som vapenöfningar pågått å mötesplatsen med samma namn, kommer från och med den 1 nästinstundande november och tills vidare att vara i verksamhet under hela året. Stockholm den 31 oktober 1884.

Kongl. Generalpoststyrelsen.

Kungörelse cirkulär Kungl. Generalpoststyrelsen, 1884

Angående poststationen i Malmslätt öppen hållande hela året.
Från och med den 1 november 1884 kommer postkontoret Malmslätt att var i verksamhet hela året.

Ringtyp, 1877-1879 perf. 13

Stämplade Nst. 16, MALMSLÄTT, stämplade efter att Malmslätt post station öppnat sin verksamhet under hela året.

Malmslätt fick en ny stämpel Nst: 14 den 1 januari 1885

Information Sista vapen övning ägde rum 1884.04.22 till 1884.07.02 innan postkontoret öppnades sin verksamhet under hela året

Frankerat med Ringtyp tand 13, 12 + 30 öre
24 öre porta (för 25 ort) och rek 18 öre

Rotar

Militär indelning under Indelningsverket 1682-1901
Invånarna i gårdarna kom att kallas rotebönder eller rotehållare
och personen som tog hand om soldattorpet kallades rotemästare.

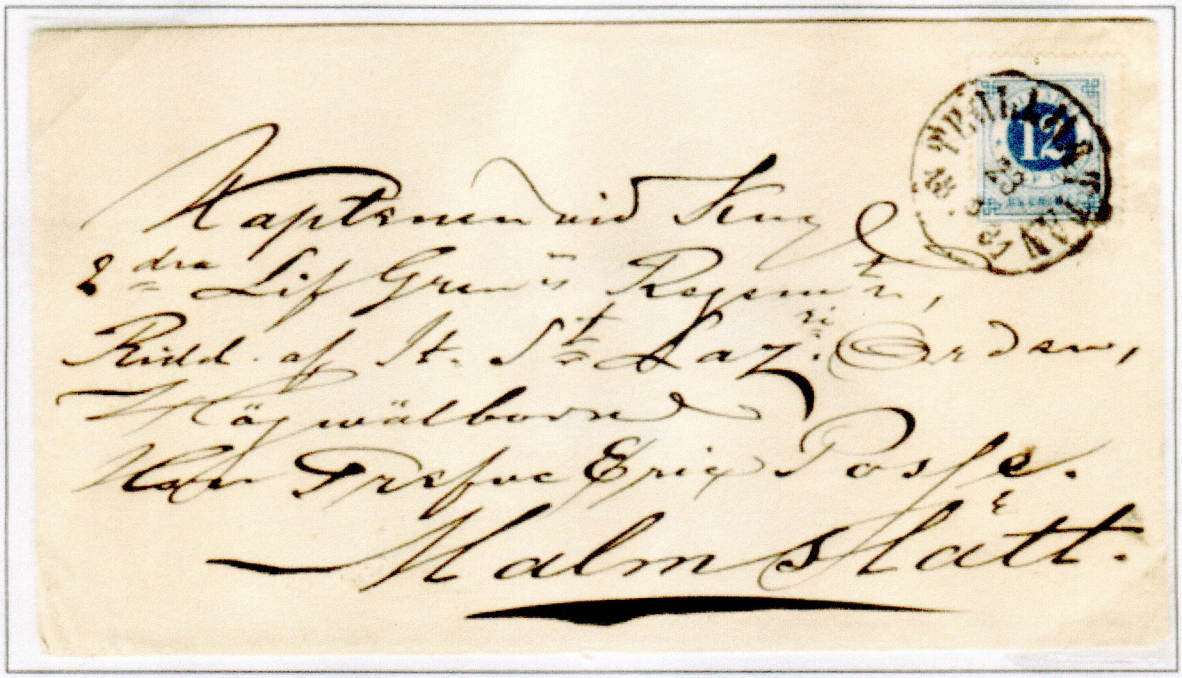
Boda Horn ligger vid Åsunden östra sida norr om Hycklinge
J.V. Nilsson

1875. Brev rekommenderat med värdestämpelfrankerat 12 öre vapen.
Till Rotemästare Boda Horn
Stämplat med Nst 10 typ 7 LINKÖPING den 7.3.1875 till HORN, Boda

1879. Brevkort bKe 2 till Linköping
Beställning av 50 st. rit ark, Salströms Bokhandel
Stämpel MALMSLÄTT den 9.5.1879 till LINKOPING

1881. Brev till Malmslätt
Sänt till kapten vid Kungl. 2:a Lif Grenadjär Regementet, Högborne Herr Greve Eric Posse
Från TROLLHÄTTAN den 23.6.1881 till MALMSLÄTT

Lägerplatsen Malmen

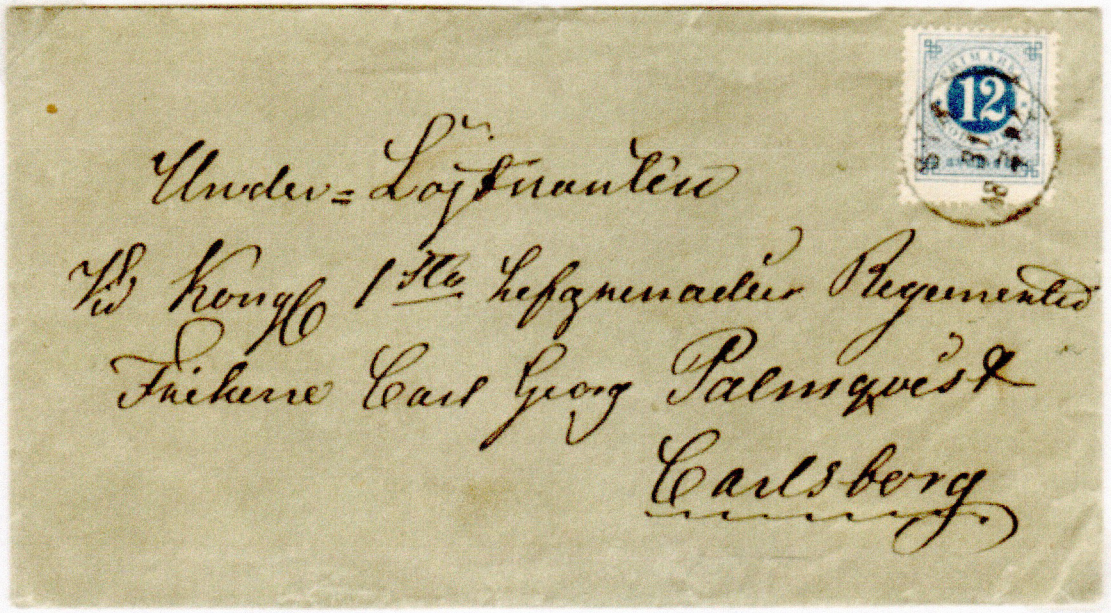
Var endast öppen när förbanden hade exercis och vapenövningar pågick på Malmen
Mötes tiden under 1883, var Malmslätt poststation öppen från den 21 maj till 29 juni

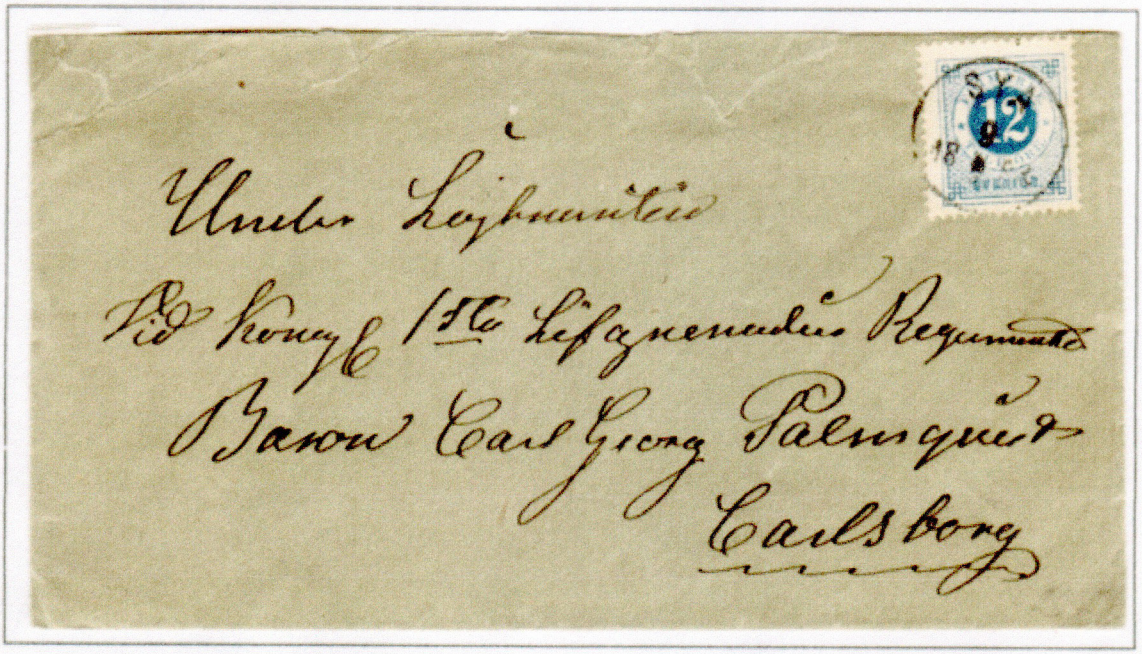

1883. Rekommenderat brev sänt från lägerplatsen Malmslätt
Frankerat ringtyp t. 13 med 3+3x5+2x12 öre totalt 42 öre, 2:a vikt klassen och rek
Stämplat MALMSLÄTT den 26.4.1883 till JÖNKÖPING med röd ankomststämpel

Första Livgrenadjärregementet

Första Livgrenadjärregementet, I4 var ett svenskt infanteriförband inom krigsmakten, som verkade mellan åren 1816-1927. Förbandet var förlagt inom Linköpings garnison på Malmen, tillsammans med Andra Livgrenadjärregementet I5.

1884. Brev
Sänt till Under Löjtnant (vid 1:a Livgrenadjär Regemente) Baron C.G. Palmquist
Från SYA den 9.9.1884 till CARLSBORG

I november 1944 sänktes passagerarfartyget S/S Hansa på sin väg mot Visby av en sovjetisk ubåt. Till vänster ses Hansas skeppsur, vars visare har stannat på 05.57.

"SÄNKTES FARTYGET AV MISSTAG ?"

Den 22 november 1944 gick det svenska passargerarfartyget S/S HANSA under med 84 av 86 ombordvarande efter att ha träffats av en sovjetisk torped på sin väg från Nynäshamn till Visby.
Även om den ungfärliga positionen var känd så skulle det dröja 44 år innan vraket upptäcktes på ca.100 meters djup utanför Gotland. Genom frisläppta ryska dokument kunde man fastställa, att det var den sovjetiska U-båten "L - 21" som avfyrat torpeden.
Sedan 1988 har det gjorts flera undersökningar. I början av 2024 utkommer en bok "S/S Hansa – minnet av en sjökatastrof", och till sommaren öppnar en utställning om S/S Hansa på Gotlands museum i Visby.

Arne Herman Mohlin

Arne Mohlin arbetade på Generalstabskåren 1944 och var på väg till en militärinspektion på Gotland.

Kapten Arne Mohlin och styrmannen Arne Thuresson var de enda överlevande när S/S Hansa torpederades den 24 november 1944 som dödade 84 personer. Fartyget lämnade Nynäshamn omkring midnatt den 23 november i hårt väder till Visby när fartyget inte anlänt med ankomsttid väcktes det ingen oro, man viste att fartyget kraftig motsjö och dimma. Klockan 10:15 började man leta.

Man fick ingen kontaktmed radiotelefon, växte oron. Klockan 11:17 började man leta med flygplan från ABA:s flygplan "Höken" i riktning efter senast kända position. Plötsligt upptäckte man en gummiflotte med 2 personer i var en var Arne Mohlin.

Långt senare fick man reda på en rysk ubåt L-21 torpederad ett stort transportfartygenligt enligt krigsdagbok klockan 08.00 som var S/S Hansa .

Se MPT nr.90 sidan38-44

1944. Militärt svarsbrev M11 A
Till Kapten Arne Mohlin, sänt dagen efter förlisning av S/S Hansa, från hustru Martha
Stämplat STOCKHOLM 1 AVG LBR den 25.11.44 till TROSSNÄS

Arne Herman Mohlin

Var en svensk officer som befordrades till General och gått den långa vägen.

Han var en av de överlevadande vid torpederingen av S/S Hansa 1944

1944. Vykort till Kapten Arne Mohlin den 18.10.1944

1944. Brev
Till Kapten Arne Mohlin
Stämplat STOCKHOLM 1 AVS LBR den 2.11.44 till TROSSNÄS

Arne Herman Mohlin

Var stationerad på T1 Linköping

1945. Minnesbrevkort sänt som luftpost, 1:a fredsflyget STOCKHOLM - PARIS den 17.5.45

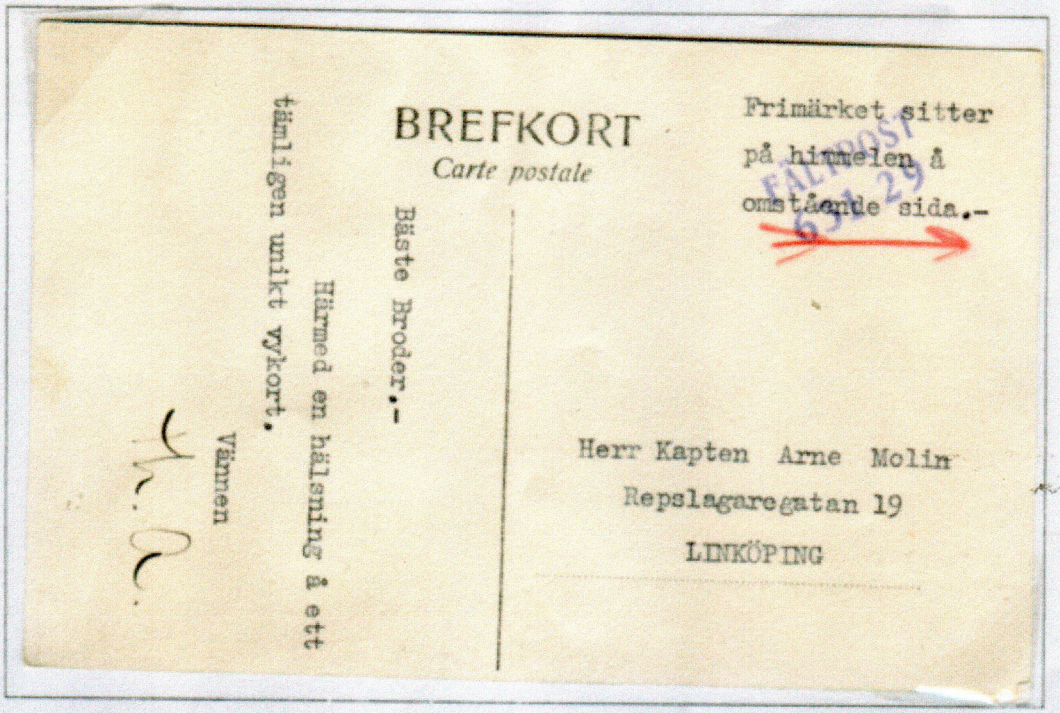
1939. Brev

Till Kapten Arne Mohlin från hustrun Martha

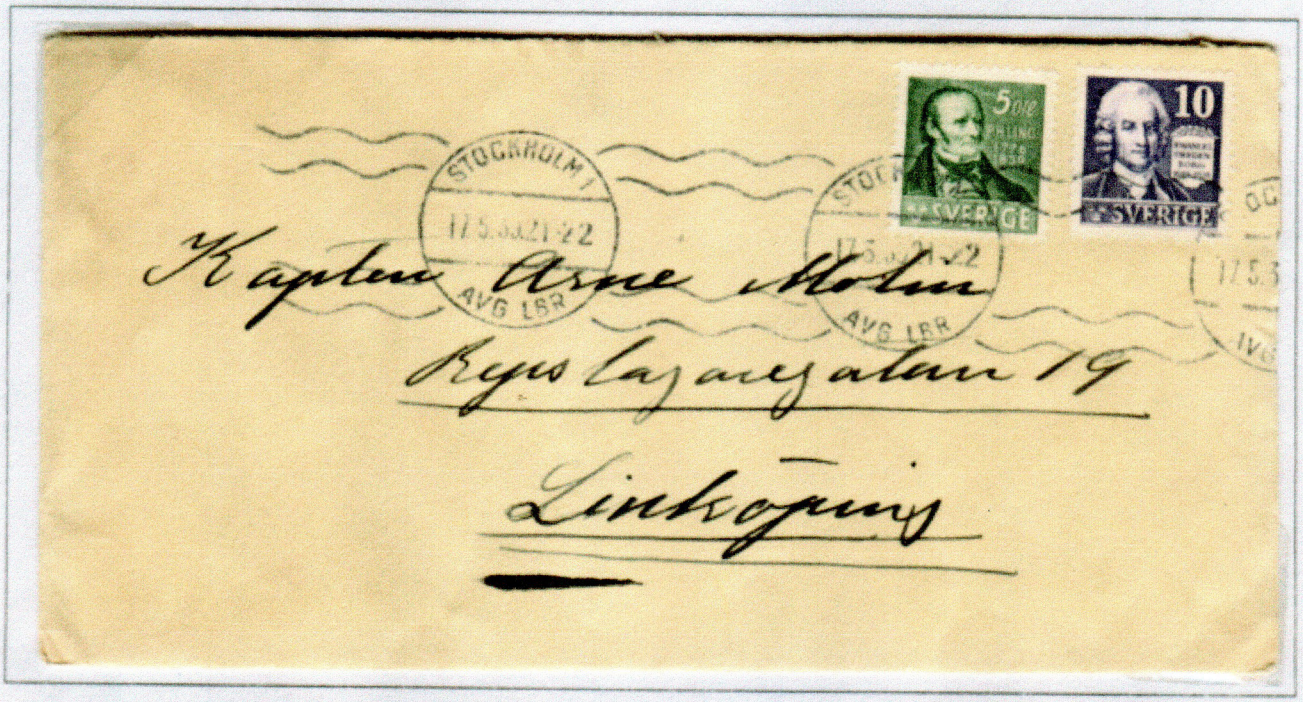
Stämplat STOCKHOLM 1 AVG LBR den 18.5.39 13-19 till LINKÖPING

Arne Herman Mohlin

Var stationerad på T1 Linköping

1939. Brevkort sänt från Fältpost 631 29 av Tore Allard

1939. Brev

Till Kapten Arne Mohlin från hustrun Martha

Stämplat STOCKHOLM 1 AVG LBR den 17.5.39 13-19 till LINKÖPING

Postanstalten 1800 * * *

Reservnummer för Långedrag, stämpel levererad den 16.03.1945.
En svår stämpel, med kort användning tid.

Marinpost 2232 A Marindistrikt väst (MDV), Göteborgs kustartilleriförsvar spärren Galtö.

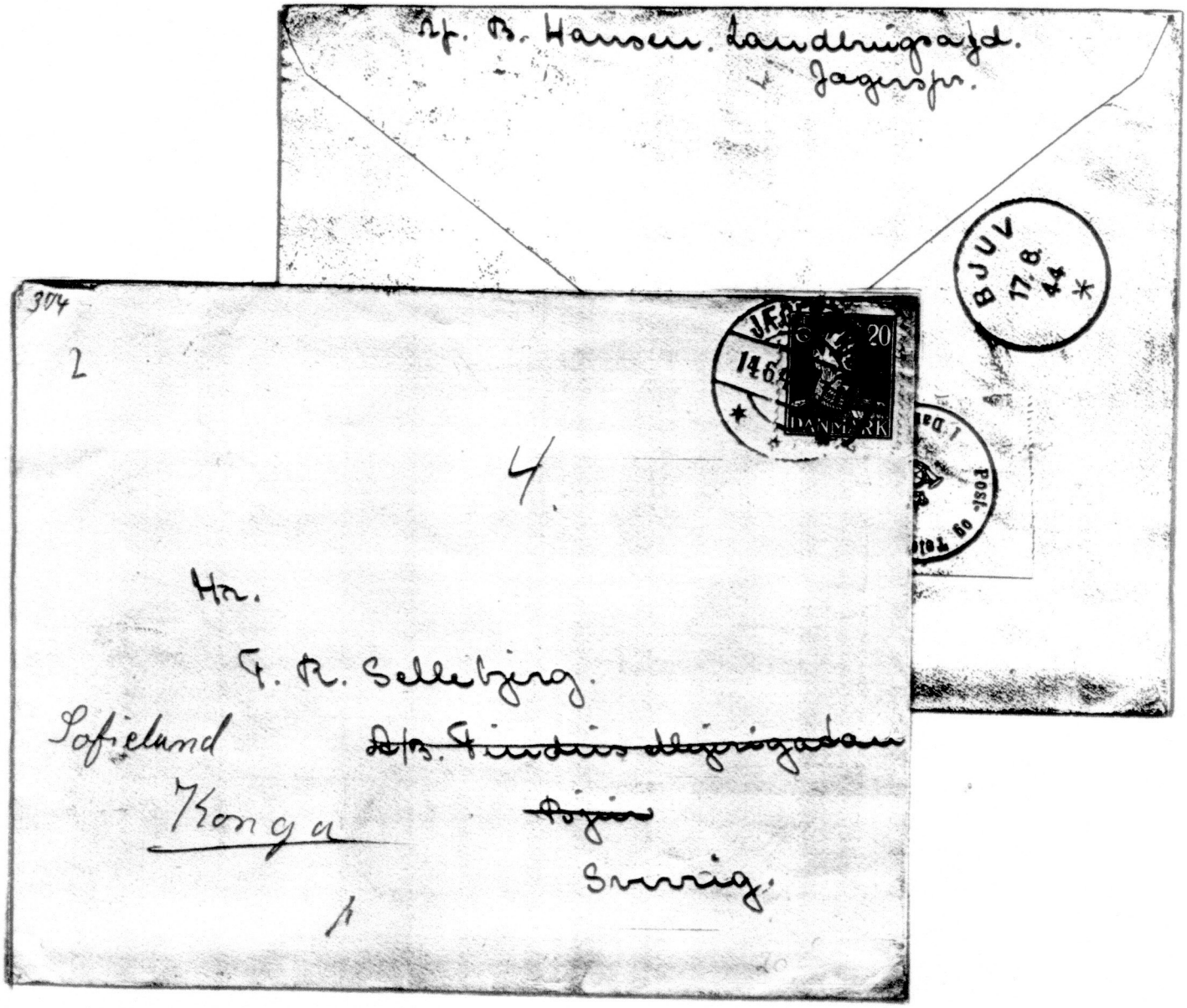
1945. Militärbrev M 11A, POSTANSTALTEN 1800 * * * Reservnummer LÅNGEDRAG
Avsänt från Marinpost 2232 A
Stämplat POSTANSTALTEN 1800 * * * (Långedrag) den 23.4.45 till GÖTEBORG

Danska Brigaden **S. Karlsson**

FÖRLÄGGNINGAR

I jan.-44 diskuterades Qwesarums slott i Skåne som förläggningsort (utöver Sofielundsförläggningen).
Efter samråd med Harry Söderman valde danskarna SÄTRA BRUNN nära Sala som förläggningsplats. Uppsala Universitet ägde Sätra Brunn och anordnade här sommarkursverksamhet. Under perioden 10.5 till 15.9 skulle Sätra Brunnstyrkan förläggas till HÅTUNAHOLM i Bro socken i Uppland.
Undervåren ökade antalet danska flyktingar och efter en ny rekryteringsomgång bildades en tredje förläggningsstyrka i ett tältläger vid Håtunaholm samtidigt som Sätra Brunnstyrkan låg där i baracker över sommaren

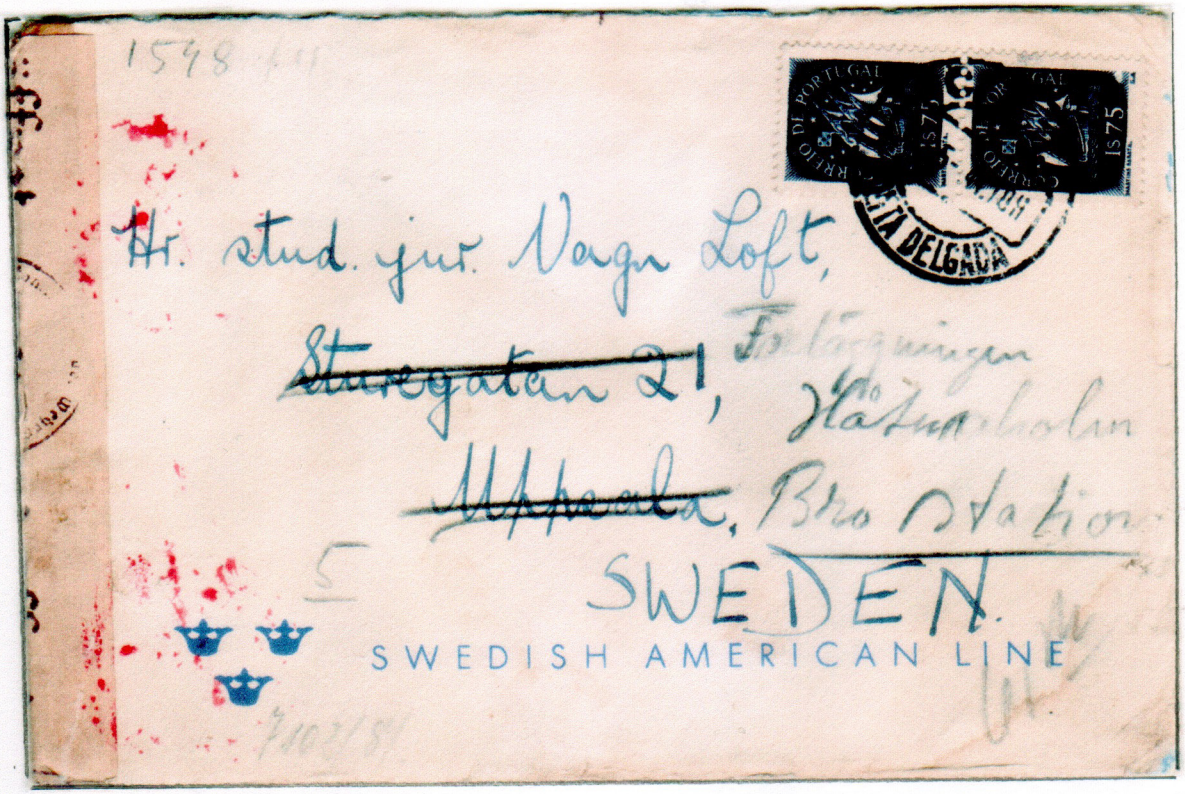

PKA 14

Brev från JAEGERSPRIS / Danmark till BJUV/Sverige 14.6.44 Eftersänt till flykting-Förläggningen i KONGA 17.6.44 och därifrån till SOFIELUND dvs. DANSKA BRIGADEN:s förläggnings- och utbildningsläger.

Den 21.1.44 infördes postkontroll av försändelser till och från Sofielund. Censuren var hemlig och utfördes vid PCA 3 (Karlskrona). Den 16.6.44 överflyttades denna kontroll till PKA 14 / VÄXJÖ.
Kontrollen av SOFIELUND avslutades 26.4.45 då även PKA 14 stängdes.

Adressen "AB Findus/Bjuv" tjänade som en täckadress.
"F.R.Sellebjerg" tillhörde Danska Brigaden 4:e bat., vilket förklarar de påförda siffran "4". Tysk censur i Köpenhamn.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

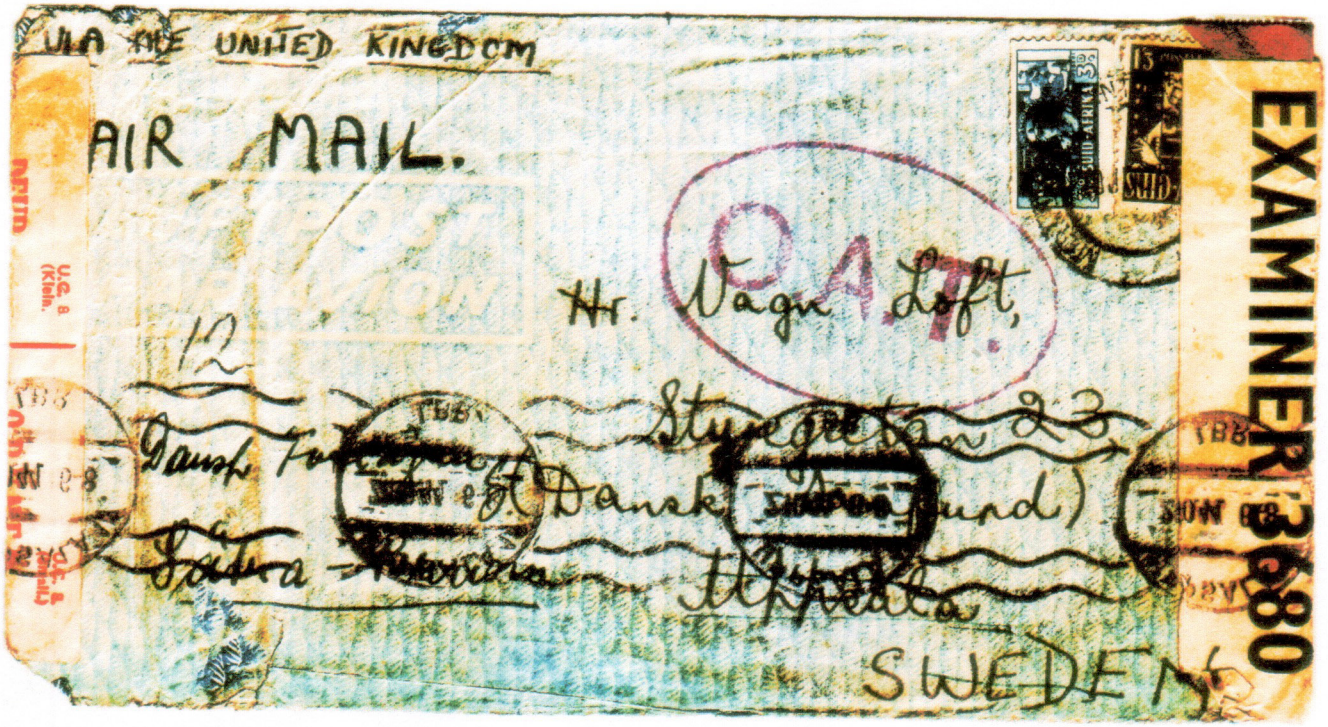
Brev från PONTA DELGADA/AZORERNA/Portugal den 31.5.44 till UPPSALA/Sverige. Försändelsen är eftersänd till danska förläggningen HÅTUNAHOLM/BRO STATION den 18.7.44
Postkontrollen till och från Flyktingar var en av STJ:s huvuduppgifter. Postgången vid flyktingförläggningen i Håtunaholm granskades vid PCA 1 (Stockholm) från den 23.3.44 till den 28.2.45. Adressaten är verksam i "Danska Brigaden 2 Bat. 3 komp." Avsändaren befinner sig ombord på "S/S Drottningholm", vilken under denna period var verksam i krigsfångeutväxlingen och transport av krigsfångepost. Försändelsen bär portugisisk censur ("C.M.P.T.11") i Lissabon samt tysk censur i Berlin. Den svenska censuren var hemlig och lämnade inga spå efter sig.

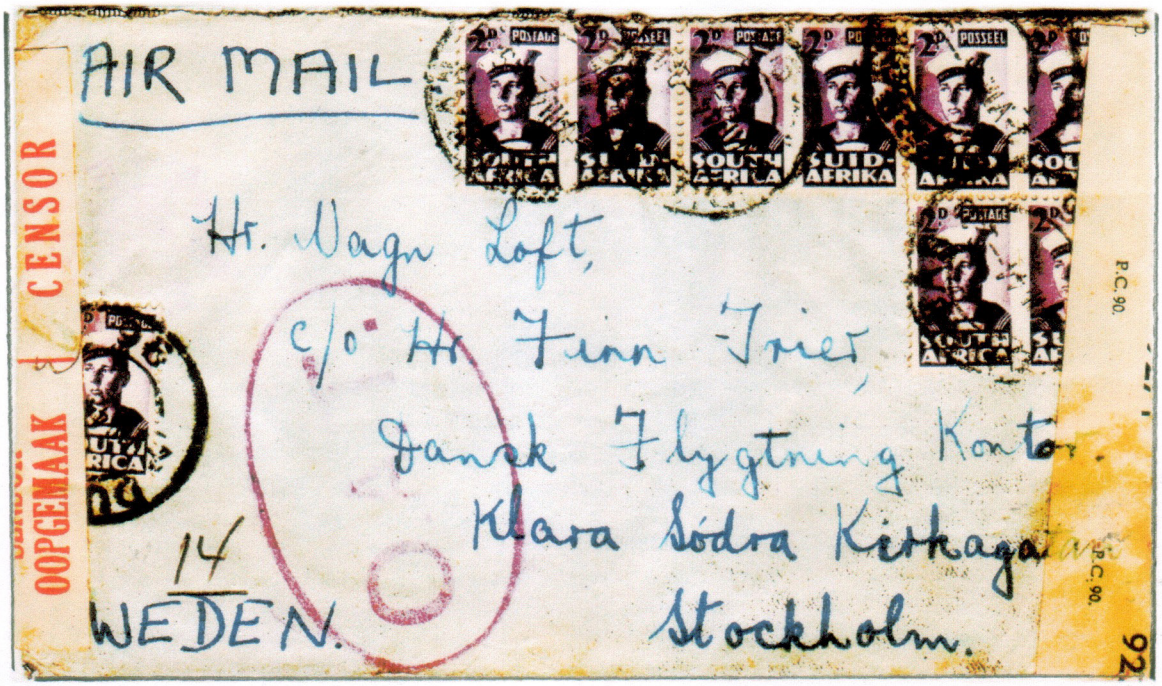
POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

Brev, flygpost från DURBAN/ Syd-Afrika den 31.6.44 till UPPSALA/ Sverige och eftersänt den 6.10.44 till "Danska Förläggningen" SÄTRA BRUNN, som tillhörde Uppsala Universitet. Under perioden 10.5 till 15.9 utnyttjade universitetet Sätra Brunn och den danska styrkan fick då förläggas till HÅTUNAHOLM.
Kontroll av post till och från flyktingar i Sverige var en av STJ:s viktigaste uppgifter. Försändelser till och från Sätra Brunn granskades vid PCA 1 / Stockholm under perioden 27.1.44 till febr.-45. Kuvertets baksida bär sydafrikansk censur i Durban och höger kortsida brittisk Liverpoolcensur. Den svenska postkontrollan var hemlig och lämnade inga spår efter sig.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

Brev från DURBAN/Syd-Afrika till UPPSALA/Sverige den 20.7.44.
Försändelsen är adresserad till "Dansk Samfund" och eftersänd till "Dansk Förläggning" SÄTRA BRUNN 2.10.44.
En av STJ:s uppgifter kontroll av post till och från flyktingar i Sverige.
Flyktingförläggningen Sätra Brunn stod under STJ:s kontroll perioden 27.1.44 till feb.-45. Adressaten var verksam i Danska Brigaden och tillhörde "2 Bat. 3 komp."
Kuvertet bär öppen sydafrikansk och brittisk censur medan den svenska censuren vid PCA1 var hemlig och lämnade inga spår efter sig.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

Brev från DURBAN/Sydafrika till STOCKHOLM/Sverige den 2.8.44
Försändelsen är adresserad till "Dansk Flygtningkontor".
En av säkerhetstjänstens (STJ) uppgifter var kontroll av post till och från flyktingar i Sverige. "Dansk Flygtning Kontor" stod under bevakning under perioden 13.2.43 till 19.2.45 och granskningen gjordes vid PCA1 / Stockholm. Kuvertets kortsidor bär Sydafrikans och brittisk censur. Den svenska kontrollen var hemlig och lämnade inga spår efter sig.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

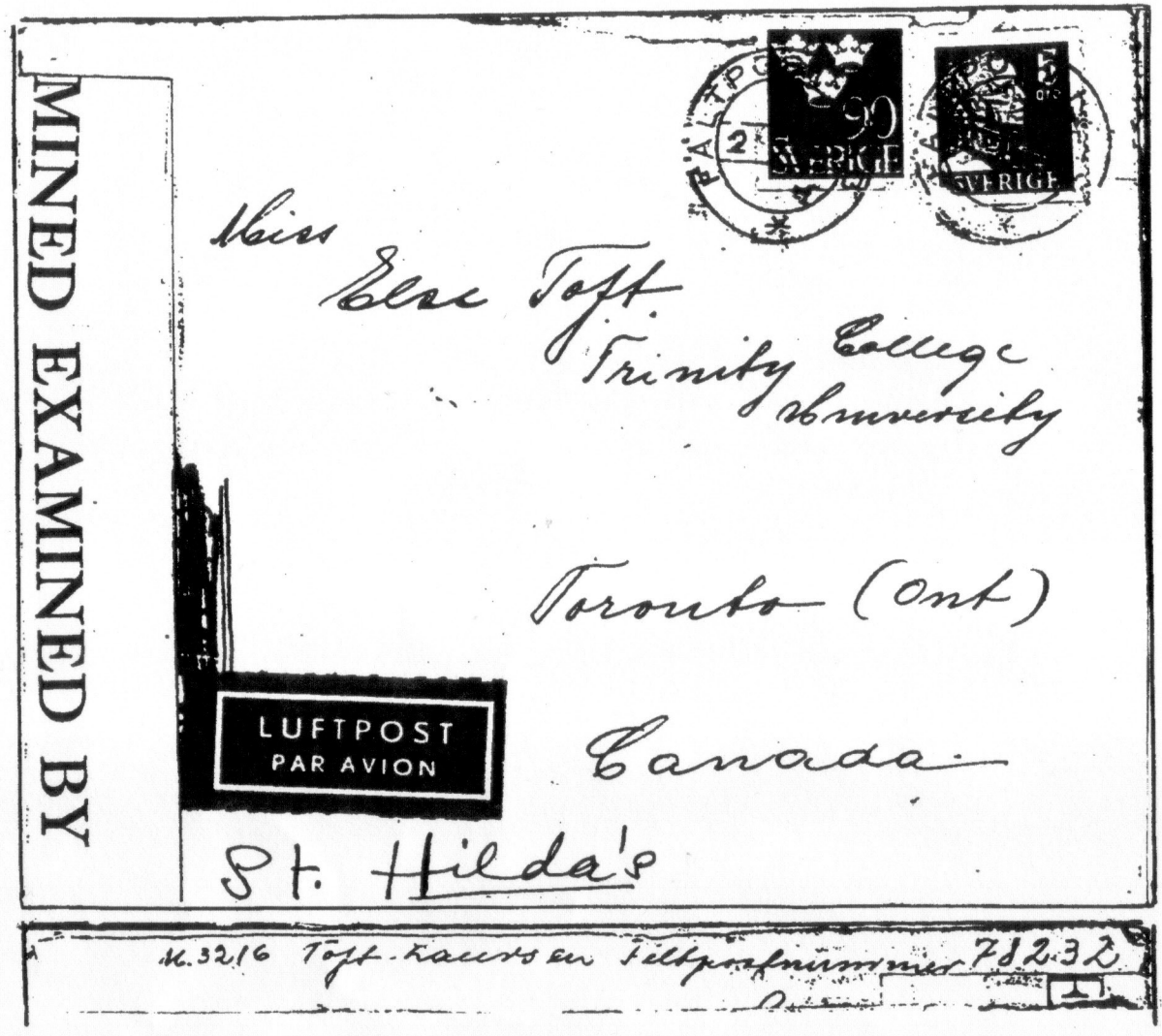
Flygpostbrev från SOUTHAMPTON/England den 11.8.44 till UPPSALA/Sverige och eftersänt till "Dansk Förläggning Sätra Brunn". Adressaten var verksam inom "Danska Brigaden".
Postkontroll till och från flyktingar var en av STJ:s huvuduppgifter. Post till Sätra Brunn granskades vid "PCA 1/Stockholm" under prioden 27.1.44 till febr.-45. Kuvertets kortsida bär brittisk Londoncensur "OPENED BY / EXAMINER / 824 / P.C. 90". Kuvertets baksida bär tysk censur i Berlin och på framsidan en röd nummerstämpel "452", som är ett registreringsnummer av transitpost vid "ABP Berlin". Postvägen har varit London – Lissabon – Barcelona – Marseille – Stuttgart – Berlin – Köpenhamn – Stockholm. Postvägen förefaller litet udda, speciellt under invasionsperioden. Vid denna tid fanns regelbunden postrout Skottland – Stockholm två gånger i veckan.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTONGAR

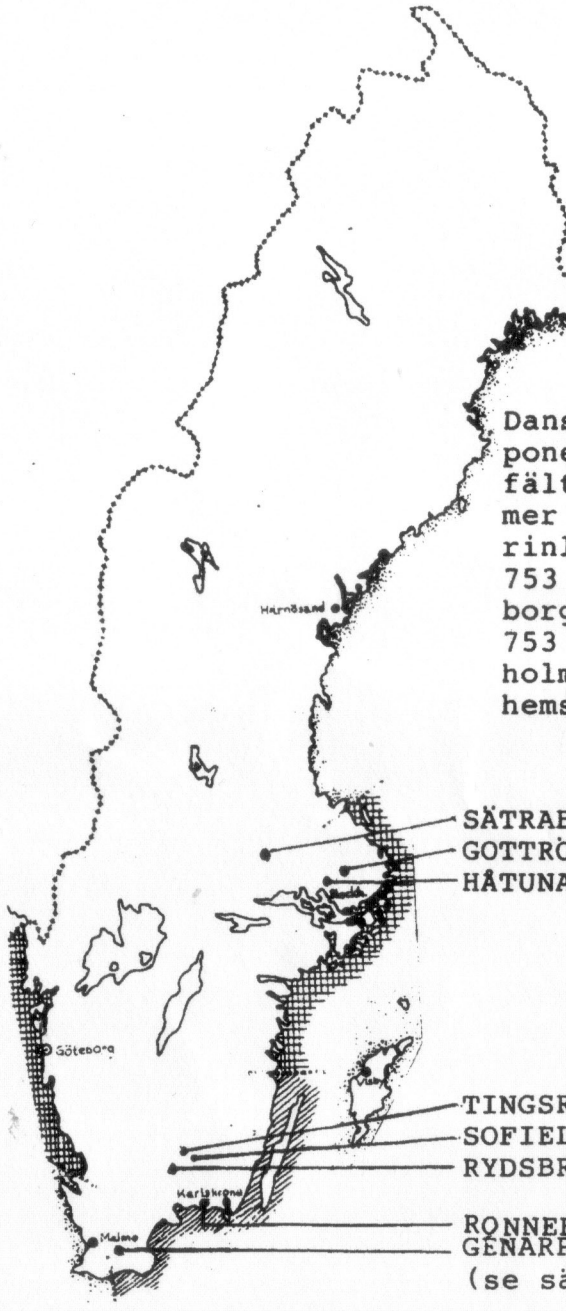
Brev, flygpost från DURBAN/ Syd-Afrika den 14.8.44 till "Dansk Samfund" UPPSALA/ Sverige och eftersänt den 29.9.44 till förläggningen SÄTRA BRUNN.

Kontroll av post till och från flyktingar i Sverige var en av STJ:s huvuduppgifter. Försändelser till SÄTRA BRUNN granskades vid PCA 1/Stockholm under perioden 27.1.44 till febr.-45. Kuvertets kortsida bär sydafrikansk censur.

Brev från DANSKA BRIGADEN, uppsamlingslägret i GENARP i Skåne,som hade Fältpost 78232. Lägret hade även svenskt fältpostkontor: FÄLTPOST 23.

Danska Brigadens förläggningar

Danskarna disponerade även fältpostnummer 753 91 (Marinledningen), 753 93 (Göteborg 1) och 753 95 Stockholm 12, Fridhemsgatan).

SÄTRABRUNN 753 88
GOTTRÖRA 753 79
HÅTUNAHOLM

TINGSRYD 753 92
SOFIELUND
RYDSBRUNN 753 90

RONNEBY 753 89
GENARP/HACKEBERGA
(se särskild fört.)

HEMLIG
Jämlikt kung. 1938 nr 767.

Fältpostnummer under "Danska Brigaden".

780 68	Brigadestab
782 56	Stabsbataillons Stab
781 20	Brigadens Förbindelsesdäling
784 31	Motorvognkompagni
780 15	Sanitetskompagni
783 29	Feltpolitidetachement
781 02	Regimentsstab og Stabskompagni
784 37	Pionerkommando
782 92	120 m/m Morterkompagni
780 61	1. Bataillons Stab
784 90	1. kompagni
783 76	2. "
782 54	3. "
781 71	4. "
784 45	2. Bataillons Stab
780 41	1. kompagni
782 75	2. "
784 06	3. "
783 33	4. "
781 81	3. Bataillons Stab
780 57	1. kompagni
782 98	2. "
780 12	3. "
783 58	4. "
781 56	4. Bataillons Stab
782 45	1. kompagni
784 89	2. "
780 62	3. "
783 40	4. "
781 12	5. Bataillons Stab
784 74	1. kompagni
780 01	2. "
782 32	3. "
783 72	4. "
781 25	Flotillen
784 80	Ordenspolitiafdeling
782 29	Brandkommando
784 19	Arbejdskommando 1
780 07	" 2
781 90	Depå Genarp

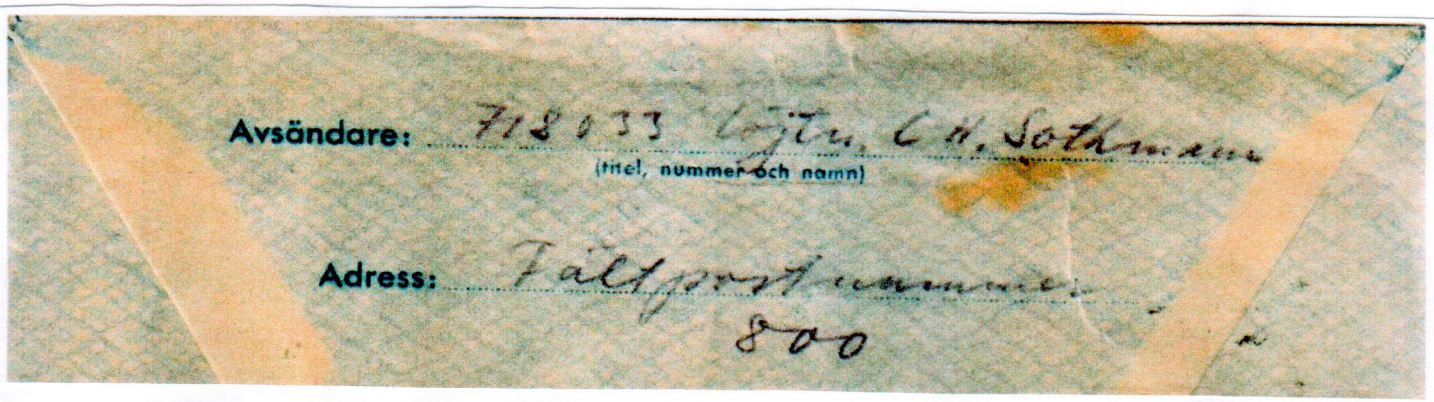
753 80 Marinpost 40
753 81 Marinpost 40
753 91 Marinpost 40
Dessa tre fältpostnummer (Marinpost 40) användes av danska förläggningen i Karlskrona.

FÖRSVARSSTABEN
Postavdelning

En avvikande försändelse i samband med ”Danska Brigaden”

En svensk krigsman tiger med vad som rör försvaret.

Militärbrev M 11A stämplat STOCKHOLM 1 den 6.11.44 till KONGA. Här fanns en förläggning för danska medborgare som hade kommit över ”Sundet” hösten 1943.
Avsändare är en dansk löjtnant som tidsmässigt bör ha varit verksam i Danska Brigadens övningar i Sätra Brunn.
Frågan är om denna försändelse är äkta eller ett ”hembygge”?
Har någon tidigare sett ett svenskt militärbrev stämplat *”Granskad av / SVENSK / censurmyndighet”* och *”Post från internerad militär”*.
Avsändaren har skrivit ett 6-siffrigt fältpostnummer. Svenska fp-nummer hade fem siffror. Som avsändaradress har angivits *”Fältpost 800”*.
Har du några kommentarer till denna försändelse?

SAAR: Hur gick det efter folkomröstningen ? **L. Höjing**

Efter folkomröstningen genomförts den 13 januari 1935 och rösternas räknats och resultatet meddelades, Att folket med stor majoritet röstat på, att man vill gå med förening med Tyskland med 90,36 % av rösterna. Sex veckor efteromröstningen beslöt Nationernas Förbund (NF) att Saar-området skulle införlivas med Tyskland den 28 februari 1935

Tyskland gav ut två frimärks serier om Saar området införlivats med Tyskland.
Tyska frimärken använde till 1945

Under andra världskriget bombades och skadades Saar-området svårt.
Under andra världskriget besatte de allierade den vänstra Saarstranden under 1944. Den 21 mars 1945 hela Saar. I juli 1945 avlöste franska styrkor de amerikanska och Saar blev en del av den franska ockupationszonen.

Allierade Franska Zon 1945-46
Utgivning av frimärken i Franska allierade zon.
Blandfrankering med franska zon och Saarfrimärken

År 1947 fick Saarland en självständig regering och en folkomröstning resulterade i ekonomisk union med Frankrike

År 1954 slöt Västtyskland och Frankrike ett avtal som skapade ett självstyrde territorium under neutral kommissionär.

En ny folkomröstning genomfördes den 23 oktober 1955 om var man skulle tillhöra Frankrike eller Tyskland, resultatet blev 67.7 % för att anslutas till Västtyskland röstade igen.

SAARLAND blev ett förbundsland i Västtyskland 1957 och helt ekonomiskt integrerat 1959.
Nya frimärksserie gav ut

Hur gick det efter den 13 januari 1934 för Saar

Efter folkomröstningen genomförts den 13 januari 1935 och rösternas räknats och resultatet meddelades, Att folket med stor majoritet röstat på, att man vill gå med förening med Tyskland med 90,73 % av rösterna.

Sex veckor efteromröstningen beslöt Nationernas Förbund (NF) att Saar-området skulle införlivas med Tyskland den 28 februari 1935

En frimärks serier trycktes, om att Saar området införlivats med Tyskland, bara tre dagar efter folkomröstningen.

Tyska frimärken använde till 1945 då Tyskland kapitulerat.

1935. Tyska frimärken "SAAR Folkomröstning" M 565-568
Tyska frimärken utgavs den 16 januari 1935, 3 dagar efter folkomröstningen,
Då valresultatet meddelades att folket hade till 90,73 % röstat på "anslutning till Tyskland".

1935. Brev tyska frimärken "SAAR Folkomröstning" M 565-568
Tyska frimärken utgavs den 16 januari 1935, 3 dagar efter folkomröstningen
Stämplat SAAR BRUCKEN 2 den 1.3.35 "Deutsch ift die SAAR" Tyska är SAAR

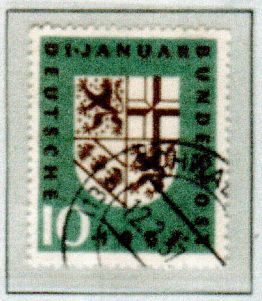
SAARLAND blev ett i Västtyskland 1957 och helt ekonomiskt integrerade 1959
Nya frimärksserie gav ut

Saar frimärke (M 379)
Utgivet den 1.1.57

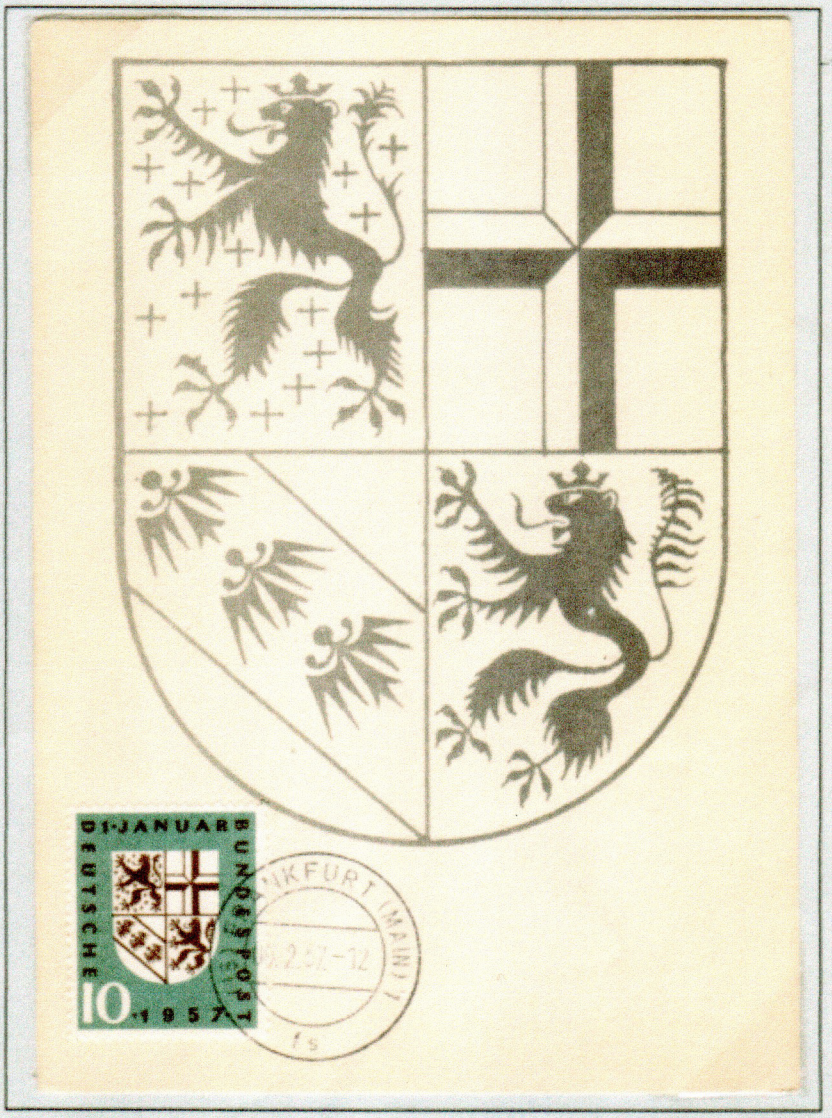

1957. Minneskort, Saar med Deutschland
Frimärke SAARLANDET - BUNDESLAND, stämplat SAARBRUCKEN 2 den 1.1.57

SAARLAND blev ett i Västtyskland 1957 och helt ekonomiskt integrerade 1959
Nya frimärksserie gav ut

frimärke (M 249)
Utgivet den 1.1.57

1957. Minneskort med Deutschland och SAAR
Stämplat FRANKFURT -MAIN 1 den 6.2.57-12

Officiella stämplar från folkomröstningen i SAAR

Fältpoststämplar från Italien.

1935. Blanko brev
Blanko brev från den Italienska fältpostkontoret i SAAR
Stämpel "Comando truppe ITALIEN nella SAAR" den 13.1.35 XII

Rekbrev med Franska zonen

1946. Rek Brev frankering av frimärken, Franska ockupationszonen
Rek etikett Saarburg Bz. Trier nr: 921 a
Stämplat SAARBURG BZ TRIER den 14.2.46 RADEBURG 1, DRESTEN

Saarland 1947

År 1947 fick SAAR en självständig regering och en folkomröstning resulterade i en ekonomisk union med Frankrike och man fick ny frimärken.

1947. SAARLAND ny frimärken (M 206-225)
Folkomröstning resulterade i en ekonomisk union med Frankrike

Rekbrev med Franska zonen och med blandfrankering

1947. Brev med bland frankering av frimärken, Franska ockupationszonen och SAAR
Rek etikett Saarbrcken 2 nr: 911
SAARBRUCHEN 2 den 11.3.47 till ASCHAFFENBURG-Main

En ny folkomröstning ägd rum 23 oktober 1955 då Saar-borna fick ge sitt uttryck för att tillhöra Frankrike eller Tyskland. Hela 67,7% av de röstade på att de ville ingå i Tyskland.
År 1957 överlämnades Saar-landet formellt till Västtyskland, vilket bidrog till den försoning, som därefter skett mellan Frankrike och Västtyskland.

1955. FDC Folkomröstning
SAARBRUCKEN den 23.10.55 -24

1955. Saar utgivna frimärken den 23 oktober i samband med de andra folkomröstningen.
Folkomröstningen ägde rum den 23 oktober 1955.
FDC SAARBUCKEN 2 den 23.10.55

Flyktingförläggningen GERÅS
(se MPT 87/2920 och 91/2922)

Frälsningsarmén och befrielsen av Bergen-Belsen

Här i Sverige samarbetade Frälsningsarmén med Sigtuna-stiftelsen och tog emot patienter, överlevande judar från Bergen-Belsen som anlände med Folke Bernadottes 'Vita bussarna'.

Överlevande anlände med Folke Bernadottes "Vita bussarna"

Vid några platser i Tyskland och Nord-Norge deltog svenskar med att hjälpa överlevare och återvändare. Här i Sverige samarbetade Frälsningsarmén med Sigtuna-stiftelsen och tog emot patienter, överlevande judar från Bergen-Belsen som anlände med Folke Bernadottes 'Vita bussarna'. Tillsammans med röda korsläkare, sjukvårdspersonal och diakoner från Svenska kyrkan, arbetade ett antal frälsningssoldater och frälsningsofficerare under sommarmånaderna 1945 med att rehabilitera 597 överlevande kvinnor varav de flesta var bördiga från Polen, Ungern, dåvarande Tjeckoslovakien och Rumänien.

En av frälsningssoldaterna berättar

En av frälsningssoldaterna var brigadör Ragnar Åberg, som dokumenterade insatsen och sina intryck och tog många bilder.

Han skriver bland annat:
- Vid åttatiden kom som först de första två bussarna körande fram till skolhemmet. Det var inte utan att vi fick erfara något av en chock då vi fick se de första magra varelserna. De allra flesta är unga kvinnor i 17 – 20 årsåldern. Samtliga kvinnor är mellan 13 och 45 år. Där kom unga flickor på 14-15 år som tillbringat sex-sju år i koncentrationsläger och som knappast minns något annan tillvaro än skräck och pina. De kom oerhört utmärglade, man kan inte tro det om man inte sett, men snart ändrades de flestas utseende. Rekordet torde väl innehas av en kvinna som efter ett par veckor ökat i vikt med 22kg.

En av de överlevande berättar

En av berättelserna i hans dokumentation kommer från Paula Just, som var från Prag och arbetade före kriget som förskollärare. Ett utdrag ur det hon skrev för Sigtunaringen, Sigtuna folkhögskolas skoltidning

- ...bakom mig det härliga havet och framför mig leende människor, svenska människor, som mottar oss med öppna armar, hälsar oss välkomna i sitt gästfria land och genast ägnar oss sin omsorg. Upptakten till vårt mottagande utgjordes av en sagolik frukost, en sådan som en 'fata morgana'. Men denna gång är det verklighet, det kraftfulla bettet i ostsmörgåsen, de knapriga franska bröden i våra händer, den ljuvliga mjölken och ....CHOKLADEN! För första gången åter den härliga känslan av att kunna äta sig mätt. Så har då redan grunden lagts till vårt nyvaknande hopp, kanske kan vi trots allt än en gång bli alldeles friska?...

Ja alla dessa kom från Bergen-Belsen och många blev kvar i Sverige för resten av livet, medan andra återvände till sina hemländer eller Palestina/Israel.

Den brittiska dokumentären om befrielsen av Bergen Belsen ´ Night will fall' som har visats i SVT, citerar dåvarande överbefälhavare Eisenhower som yttrade
"'Om vi inte tar lärdom av detta kommer mörker att falla".

GÖTEBORG 20
28.8.45

Familie
M. M. Engström
villa "Lindas"
Partille

Avs. H. Porowska, Block 4.
Gerås (Kviberg)
Göteborg 20.

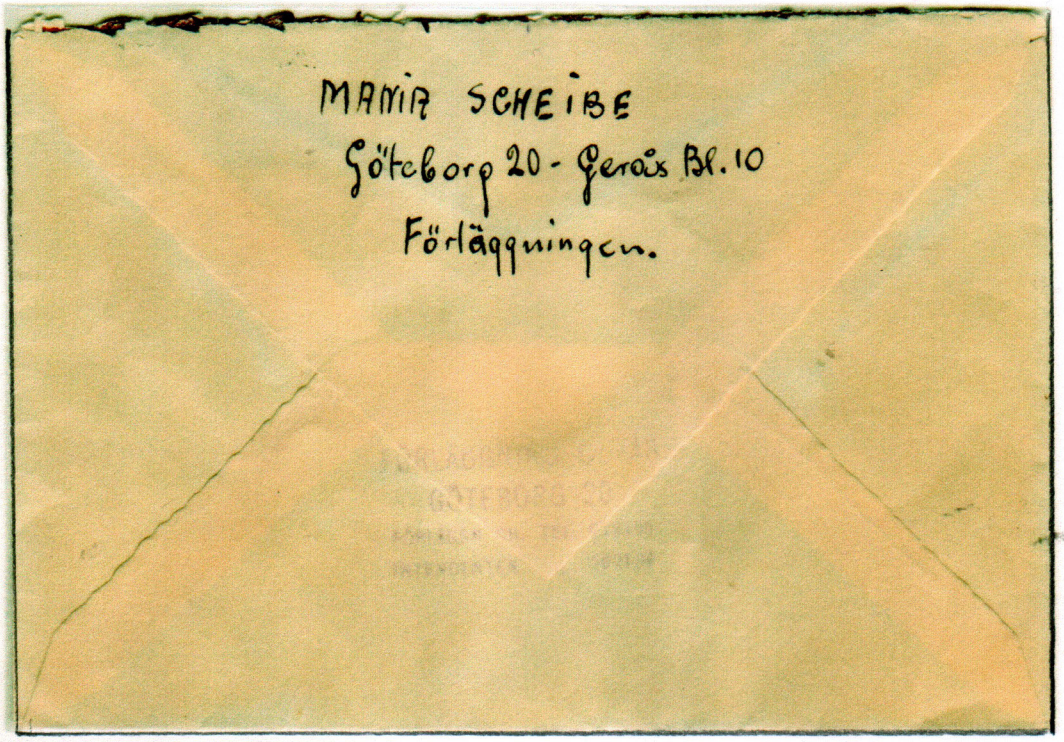
FÖRLÄGGNINGEN GERÅS
GÖTEBORG 20
FÖRLÄGGN.-CH. TEL. 263300
INTENDENTEN " 202104

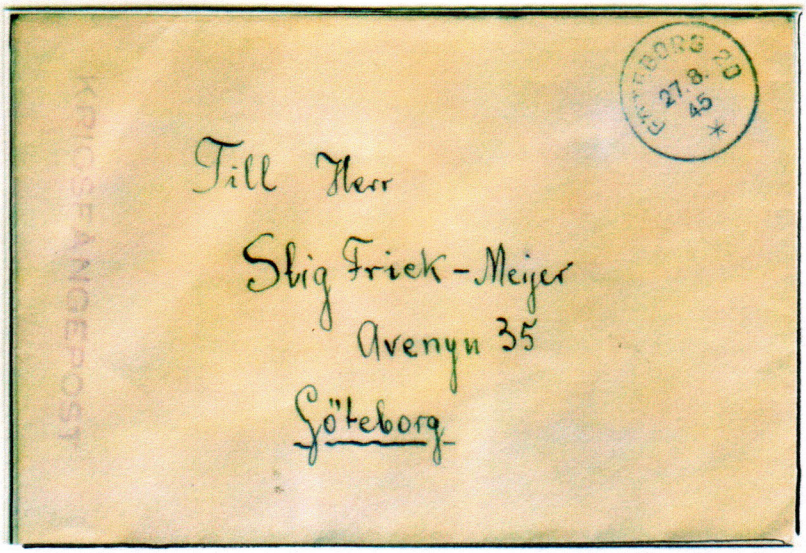
KRIGSFÅNGEPOST

20
SVERIGE

Herr
C. M. Engström
Länsstyrelsen
Kalmarstad.

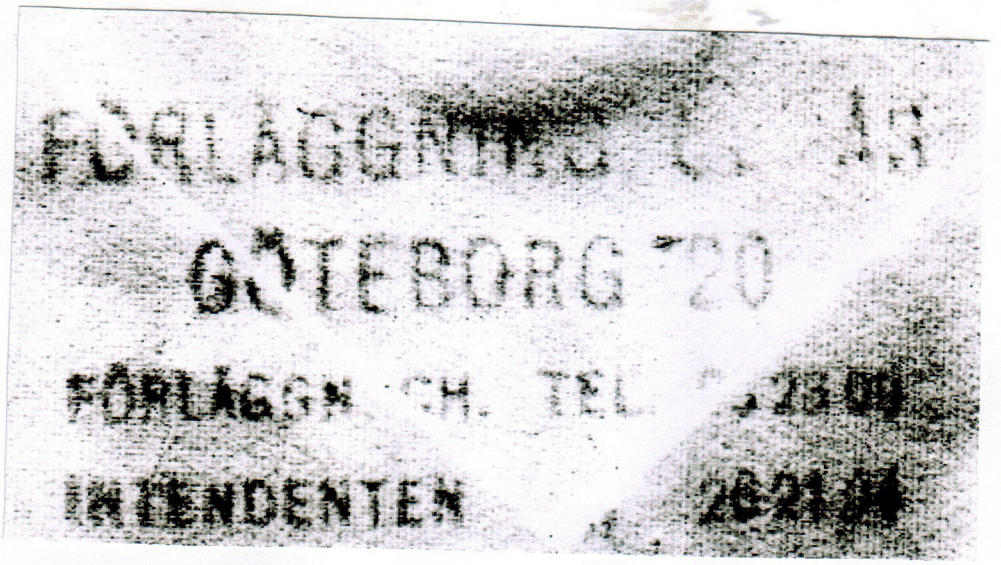
D.P Post/GERÅSFÖRLÄGGNINGEN
Två brev 28.8.45/30.8.45
Här råder det tydligen tveksamhet ang. portofriheten.

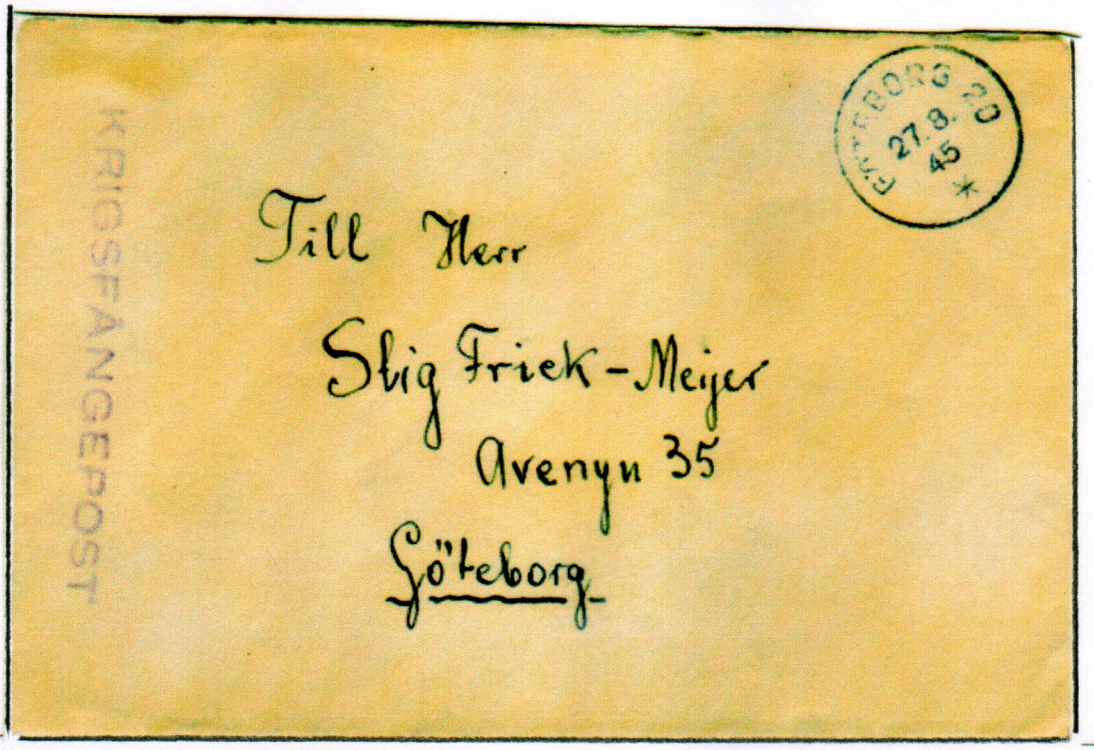

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

Lokalbrev GÖTEBORG den 27.8.45 från GERÅS, försändelsen är ej frankerad och bär stämpeln "KRIGSFÅNGEPOST". Avsändaren är en flykting, som efter kriget anlände med de "Vita bussarna". Flyktingarnas folkrättsliga status var inte så självklar. Närmast borde beteckningen vara "civilfångar". Vid Geråslägret stämplades breven "Krigsfångepost" och sändes portofria.
Efter 1.7.45 utövade Socialstyrelsen/Utlänningskommissionen en viss postkontroll vid flyktinglägren. Avsändarstämpeln på kuvertets baksida kan tyda på någon form av censur.

Ang. portofrihetför "krigsfångepost" till hemlandet.
Enligt den 12 juni 1945 av postens upplysningsbyrå bekräftade uppgifter i samband med s.k. krigsfångeutväxling utfärdad bestämmelser vara tillämpliga angående portofrihet för brevförsändelser från å förläggning omhändertagen (till Sverige från Tyskland evakuerad) utlänning till vederbörandes hemland.
För att nämnda förmån må kunna utnyttjas torde bl.a. följande böra iakttagas:
1) Kuvert förses med påskrift "Krigsfångepost" på svenska eller utlänningens eget språk.
2)Brevförsändelsen skall avsändas fån förläggningen (förläggningens stämpel bör åsättas kuvertet, förslagsvis å baksidan).
3) Brev, som skola postbefordras på förenämnda villkor, böra hopsamlas för samtidig inlämning till postbefordran.

POST TILL OCH FRÅN FLYKTINGAR

Flygpostbrev från flyktingförläggningen GERÅS avstämplat GÖTEBORG den 21.7.45 till ett interneringsläger i WINTERTHUR / Schweiz och eftersänt till LANGENTHAL med en ankomststämpel på baksidan "9 Aug. 1945". Kuvertets vänstra sida bär brittisk Londoncensur "P.C.90 / OPENED BY / EXAMINER 4307" och höger kortsida har en censurförslutning från Winterthur "Geöffnet – Zensurstelle für Interniertenpost" samt på framsidan en röd stämpel "Zuzustellen Feldpostdirectionen". Avsändare är en flykting som anlände med de "Vita Bussarna". Försändelsen har inte stämplats "Krigsfångepost", varför den bär full frankering 40 öre (utrikesporto 30 öre +flygtillägg 10 öre). Annars var det endast flygporto som skulle betalas. Postvägen har varit med järnväg från Göteborg till Malmö och vidare med flyg via London (Croydon) till Zürich f.v.b till Wintethur.

EFTERLYSNING

Här är en redogörelse angående flyktingförläggningen Söderby på Lovön
Har du någon försändelse till eller ifrån denna verksamhet så sänd då en kopia till MPT / SSPD (Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation).

Flyktinglägret från 1940-talet på Lovö

Detta är ett utdrag ur den artikel som arkeologiska institutionen vid Stockholms universitet skrivit i Eleonora-posten om förra vårens utgrävningar vid Söderby gård, som blev annorlunda än tidigare utgrävningar av boplatser och gravar från järnåldern.

Av
Frederic Fåhraeus, Sofia Ganneby,
Magnus Lunnemo, Joakim Schultzén
och Bo Petré

Under 1944 och -45 fanns ett flyktingläger vid Söderby på Lovö. Arkeologiska institutionen vid Stockholms universitet har under ledning av docent Bo Petré undersökt delar av lägret i samband med seminariegrävningar de senaste åren och fyra studenter har gjort specialarbeten om lägret. Ytterst lite forskning har hittills ägnats åt andra världskrigets flyktingläger i Sverige och några arkeologiska utgrävningar har tidigare inte gjorts.
Denna artikel är en sammanställning av delar av de hittills framkomna resultaten från Lovö flyktingläger. Studien ingår i Arkeologiska institutionens Lovö-projekt.

FLYKTINGLÄGRET VID SÖDERBY

Förläggningen upprättades av Civilförsvarsstyrelsen år 1944. Det finns en planritning upprättad i maj år 1944 över området där bebyggelsen är utsatt.
Förläggningen anlades i skogen omedelbart väster om Söderby gård och togs i bruk i november 1944. Man tog uppenbarligen inte hänsyn till, eller visste inte, att i skogen låg ett stort gravfält från yngre järnålder.
Här uppfördes 44 byggnader varav 30 baracker, en större samlingsbyggnad, en vaktstuga(?) samt 12 mindre byggnader (av två typer, bl.a. 6 torrdass).

Lovölägret blev ett genomgångsläger för framför allt estniska familjer och rumänska kvinnor. Totalt passerade 679 flyktingar från Baltikum genom lägret under perioden november 1944 t.o.m. augusti 1945.
I juli 1945 anlände de första 33 rumänska kvinnorna till förläggningen. De hade evakuerats från arbets- och koncentrationsläger i Tyskland. Några av flyktingarna som kom från Auschwitz, kom till Sverige med tåg.
En sista våg av flyktingar anlände till Lovölägret under hösten 1945. Det var rumänska kvinnor i tjugoårsåldern.

FYNDEN I JORDEN

Bland fynden från grävningarna finns såväl personliga ägodelar som vardagligt förbrukningsmaterial och reser från barackbebyggelsen. Förutom betongplintarna är det vanligt med spikar och skruvar från byggnaderna men vi har också hittat takpapp, fönsterhakar, fönsterglas, järnbeslag, delar från järnkaminer, ojordad kopparelledning och annat som ingått i barackerna.
Utanför en barackgavel påträffades en nedgrävd myntdepå bestående av 19 tyska mynt. Mynten är tyska pfennig från 1939-44 och har hakkorset och örnen präglade. En rökugn av plåt framkom i kanten av en gravhög i norra delen av området.

MINNEN FRÅN 1940-TALET

Härje Bäärnman och flera andra boende på Lovö har bidragit med information om flyktinglägret.

I april 2004 gjordes en intervju med Birgit Wellander som är född 1925 och uppvuxen på Lovö. Birgit Wellanders far Per Emanuel "Manne" Fröberg, var kyrkoherde i Lovö församling under lägertiden och ibland lånade han ut kyrkan till balterna för mässor och gudstjänster som då hölls på estniska av deras egna präster. De rumänska kvinnorna var ortodoxa kristna eller judiska och hade egna själasörjare. De hade inte lika bra kontakt med de fast boende på Lovö som de baltiska flyktingarna hade.

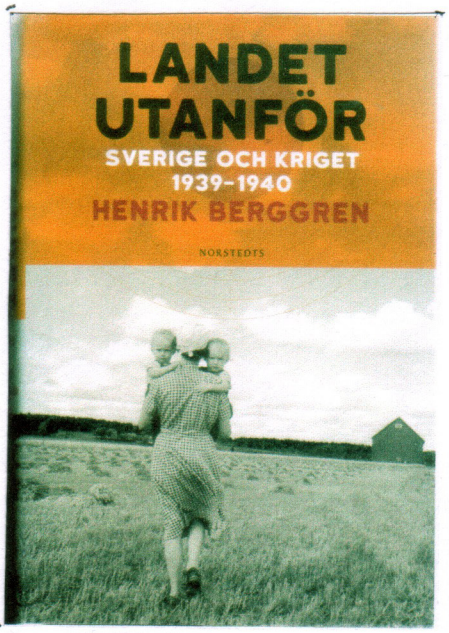
HISTORISK ARKEOLOGI – NY TYP AV ARKEOLOGI

Med begreppet historisk arkeologi brukar menas arkeologi som behandlar nyare tidens material och materiella kultur, således efter den förhistoriska tiden, d.v.s. då information kan hämtas från bl.a. de skrivna texterna.
De skriftliga källorna och det arkeologiska materialet från sen tid överensstämmer dock ej alltid och det är därför mycket viktigt att dessa två källmaterial kompletterar varandra i forskningen.
Det finns i den historiska arkeologin vad gäller flyktinglägret på Lovö möjligheter att fortfarande få information av människor som var med på 1940-talet. Många av dessa var då unga men av dem, som då var medelålders finns tyvärr få kvar i livet.
Här är det viktigt att intervjua de som fortfarande finns kvar i livet och som kommer ihåg. Men det har också visat sig att minnet inte alltid stämmer med verkligheten. Där är det arkeologiska materialet viktigt.

EFTERLYSNING

Om Du som läser denna artikel har någon form av information om flyktinglägret på Lovö var vänlig kontakta Bo Petré (tel 08/7543190) eller någon i hembygdsföreningen på Lovö som kan vidareförmedla informationen. Vi är tacksamma för allt.

Landet utanför – Sverige och kriget del 1 – 3
(2018 , 2021 , 2023)

Så är det fullbordat. Historikern och journalisten Henrik Berggren har gått i mål med uppgiften att i tre digra böcker teckna Sveriges historia från andra världskrigets utbrott i september 1939 till dess slut i Europa i maj 1945.
Sista delen *Sverige och kriget 1943 – 1945* utkom i oktober 2023. Till sin hjälp har han tagit brev och dagböcker från mer eller mindre svenskar, och ett stort antal artikla ur tidningar och tidskrifter.
För dig som vill sätta lite mer kött på benen till dina posthistoriska försändelser under andra världskriget, så är denna bokserie en guldgruva.